

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra psychologie a patopsychologie

Diplomová práce

Jana Adámková

Některé aspekty závislostí na 1. stupni ZŠ

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala sama a použila jsem pouze uvedené informační zdroje.

V Zubří dne 17. 6. 2013

.....

Jana Adámková

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce PhDr. Pavlu Dařílkovi, CSc. za jeho odborné vedení, věnovaný čas a ochotu mi kdykoliv poradit.

Dále bych chtěla poděkovat všem učitelkám prvního stupně, které byly velice ochotné a umožnily mi ve svých třídách realizovat výzkumné šetření a také děkuji své rodině za podporu během studia.

OBSAH

ÚVOD	6
I TEORETICKÁ ČÁST.....	8
1 ZÁVISLOST.....	9
1.1 Teorie vzniku závislosti.....	9
1.2 Příčiny závislosti	10
1.3 Charakteristika závislosti.....	10
1.4 Nedrogová závislost	12
1.5 Závislost a společnost.....	13
1.6 Závislost u dětí a mládeže	14
2 DROGY	15
2.1 „Průchozí“ drogy	17
2.2 Rizika a znaky užívání drog	18
2.3 Žáci 1. stupně základních škol a drogy.....	19
2.4 Drogy na školách	19
2.5 Drogová problematika ve Zlínském kraji	20
3 ALKOHOL.....	22
3.1 Alkohol v České republice	23
3.2 Působení alkoholu na organismus	23
3.3 Alkohol a děti	24
3.4 Děti alkoholiků	25
3.5 Závislost na alkoholu u dětí.....	26
4 TABÁKOVÉ VÝROBKY	27
4.1 Historie kouření	27
4.2 Mýty a fakta o kouření.....	29
4.3 Působení tabáku na organismus	29
4.4 Tabák a děti	30
5 PREVENCE A ZÁSADY BOJE S DROGOVOU ZÁVISLOSTÍ.....	32
5.1 Snižování nabídky a poptávky po drogách.....	33
5.2 Prevence v rodině	34
5.3 Prevence na základních školách	35
5.4 Postoj pedagoga.....	35
5.5 Preventivní program pedagoga.....	36

5.6	Spolupráce pedagoga s rodiči	36
5.7	Spolupráce pedagoga s dalšími službami	38
II	EMPIRICKÁ ČÁST	39
6	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	40
6.1	Cíle výzkumného šetření	40
6.2	Stanovení hypotéz	40
6.3	Metodologie výzkumu	42
6.4	Popis výzkumného vzorku	42
6.5	Průběh výzkumu	43
6.6	Výsledky výzkumu	44
6.7	Diskuze	80
	ZÁVĚR	91
	SEZNAM LITERATURY	93
	SEZNAM TABULEK	96
	SEZNAM ZKRATEK	100
	SEZNAM PŘÍLOH	101
	PŘÍLOHY	102
	ANOTACE	112

ÚVOD

Již na prvním stupni základních škol jsou žáci ovlivněni množstvím závislostí, o nichž sami mnohdy nemají tušení. Pravidelně je však vnímají jejich pedagogové, rodinní příslušníci, či vedoucí volnočasových aktivit. Děti mohou mít vypěstovanou závislost na televizi, počítači, mobilním telefonu – tedy obecně na elektroniku, sladkosti a jídlo, ale také na drogy a to jak legální - společností tolerované (alkohol, tabákové výrobky), tak i nelegální. Ve všech těchto případech může mít nárůst závislosti velice negativní rozvoj a dopady. Je tedy třeba zaměřit se na průzkum rozsahu různých druhů závislostí mezi žáky 1. stupně základních škol a na základě jeho výsledků podnikat takové preventivní kroky vedoucí k maximálnímu potlačení negativních vlivů závislostí, s nimiž se mohou setkat.

Odborných výzkumů, které by se zabývaly vznikem a rozvojem závislostí na různých návykových látkách i dalších negativních vjemech u žáků 1. stupně základních škol, je však nedostatek. Cílem této diplomové práce je proto prozkoumat některé aspekty závislostí u žáků 1. stupně základních škol.

Jelikož je spektrum závislostí, jimž jsou žáci 1. stupně základních škol vystaveni, doslova nepřehledné, mohli jsme se v této diplomové práci zaměřit pouze na některé aspekty závislostí. Tato diplomová práce se proto zaměřuje na zkušenosti žáků 3., 4. a 5. ročníků základních škol s alkoholem, cigaretami a dalšími dostupnými drogami, ať již společností tolerovanými či zákonem zakázanými. Výzkum byl konkrétně proveden na dvou základních školách ve Zlínském kraji, který disponuje vlastní protidrogovou politikou.

Diplomová práce je rozdělena na dva základní oddíly a to úsek teoretický a úsek empirický. Teoretický úsek se pak dělí na další kapitoly a podkapitoly. Ty se z obecného hlediska, podložené dostupnými odbornými studiemi a literaturou zpracovanou erudovanými kapacitami, zaměřují na pojmenování problému a dále na vliv a zkušenosti žáků 1. stupně základních škol s drogami obecně, zejména pak alkoholem a cigaretami, případně s dalšími návykovými látkami. Nejen z pohledu praktického, ale také teoretického a to předcházení vzniku a vyvolání možných závislostí na tyto návykové látky. Empirický úsek této diplomové práce se pak opírá o vlastní výzkum zkušeností žáků 1. stupně základních škol, konkrétně 3., 4. a 5. ročníků, s alkoholem, cigaretami či dalšími návykovými látkami, četností jejich užívání a povědomím žáků o těchto látkách. Výsledků výzkumu bylo dosaženo

provedením dotazníkového šetření mezi žáky 1. stupně dvou základních škol ve Zlínském kraji, okrese Vsetín a jsou shrnuty v přehledně zpracovaných tabulkách.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁVISLOST

„Závislost je v obecném smyslu stav potřeby nebo závislosti na něčem nebo někom, což dotyčnému usnadňuje fungování nebo přežití. Pokud jde o alkohol a jiné drogy, termín znamená potřebu opakovaných dávek látky, aby byl zachován pocit pohody nebo odstraněn pocit nepohody... Pojmu závislost se používá nediferenciálně pro oblast fyzickou i psychologickou. Psychologická nebo psychická závislost se týká prožitku zhoršení kontroly pití nebo užívání drogy, zatímco fyziologická nebo fyzická závislost se opírá o toleranci a odvykací symptomy...“¹

1.1 Teorie vzniku závislosti

Závislost je komplikovaný vztah člověka k návykové látce. Je způsoben množstvím příčin a vztahů. Pohromadě nacházíme psychickou i fyzickou závislost, i když každá ze závislosti může mít jinou sílu. Závislost také vždy obsahuje prvek biologický, psychologický, sociologický.

Za biologickou teorií závislosti považujeme především genetické ovlivnění závislosti, což znamená, že lidé závislí na návykových látkách, mají stejné vrozené odchylky.

Jako další teorie závislosti je uváděna psychologická. Zde byly pokusy o nalezení osob závislých na návykových látkách se stejnými vlastnostmi, které by mohly charakterizovat náchylnost k návykovým látkám. Tento výzkum se však nepodařilo potvrdit. Jsou ovšem životní události, které mohou zvyšovat riziko závislosti na návykových látkách a to z důvodu snahy opustit realitu. Tyto stavy může způsobovat například stres či deprese.

V neposlední řadě existuje i sociologická teorie závislosti. Na této závislosti se podílí kultura a sociální zvyklosti oblasti, ve které osoba pobývá. Například v České republice lze

---

¹ PALŠOVÁ, A. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*, s. 78-79

alkohol sehnat kdekoliv. Také jeho konzumace je vysoká a skoro při každé příležitosti. I tyto zvyky mohou vést až k závislosti.²

1.2 Příčiny závislosti

Velká většina závislých trpí také nějakým druhem traumatu, kterému musela čelit už v dětství či pozdějším věku a bezesporu se u nich vyvíjí i v průběhu životního cyklu se závislostí. V dětství a u žáků 1. stupně základních škol pak může traumatizaci vedoucí až ke vzniku závislosti vyvolat mnoho negativních vjemů. Na vině tak mohou být například sexuální či jiné druhy zneužívání ze strany rodinných příslušníků a dalších osob či tragická událost, smrt blízkého, ale i vyčlenění ze společnosti například ze strany vrstevníků nebo bolestivá léčba, stresující hospitalizace či operace.

Trauma můžeme rozdělit na jednorázové (I. typ), ze kterého vzniká závažnější či méně závažná posttraumatická porucha a chronické (II. typ), které se objevuje především v dětství a přerušuje vývoj. V čím nižším věku osoba zažije traumatickou situaci, tím je horší dopad na její vývoj a psychiku. Trauma ničí vztahy mezi lidmi i vztah ke svému vlastnímu tělu.³

Ověřenou skutečností je, že závislost na alkoholu a dalších návykových látkách se zejména u dětí a dospívající mládeže rozvíjí rychleji, než je tomu ve vyšším věku.⁴

1.3 Charakteristika závislosti

Podle Mezinárodní klasifikace nemocí je závislost na návykových látkách, mezi něž patří také alkoholické a tabákové výrobky, skupinou behaviorálních, kognitivních a fyziologických fenoménů, u kterých má potřeba po užití blíže nedefinované látky nebo jejich skupiny u sledovaného jednotlivce prioritu, před dalším jednáním, které pro něj dříve mělo větší význam. Závislost je hlavně charakterizována silnou a často všeobjímající touhou

---

² Srov. NOVOTNÁ, J. Drogové závislosti včetně alkoholu, s. 13-15

³ Srov. KALINA, K. Drogové závislosti 1, s. 130

⁴ Srov. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy, s. 33

po užívání, ať již lékařem předepsaných či jiným způsobem získaných psychotropních látek, ale i tabákových či alkoholických výrobků. Nebezpečný je také návrat jedince k opětovnému užívání některé z návykových látek po předchozí abstinenci. Ten u něj vede ke gradaci a opětovnému shledání dalších rysů doprovázejících syndrom, než je tomu v porovnání s jiným jednotlivcem, u kterého se závislost na návykových látkách dosud nevyskytla. Plně definovat závislost lze nejčastěji bezpečně až poté, co je dosaženo nejméně třech z níže uvedených faktorů v průběhu předešlého roku:

- neodolatelná potřeba či nutkání po návykové látce,
- snížená či zcela omezená schopnost kontrolovat počátek, ukončení či množství užívané návykové látky,
- tělesné odvykání a to z pohledu, že je návyková látka používána se záměrem snížit jeho průvodní jevy. Toto je patrné z příkladných syndromů definovaných pro danou návykovou látku či z aplikace těžce nebo velmi podobné návykové látky s cílem snížit či se zcela zbavit jevů doprovázejících odvykání,
- nárůst tolerance v oblasti potřeby po navýšení množství návykových látek, jejichž způsobem je možné dosáhnout požadovaného účinku, na jehož dosažení bylo dříve potřeba menší množství návykových látek. Toto lze nejčastěji zcela zřejmě vidět u sledovaného jedince, který je závislý na alkoholických výrobcích a opiátech. Ten je totiž díky rozvoji uvedeného stavu schopný aplikovat si takové množství návykové látky, jež by běžného jedince, který nedisponuje takovou tolerancí, přivedlo do stavu absolutní neschopnosti a v nejkrajnějším případě by vedlo až k jeho úmrtí,
- sledovaný jedinec postupně zanedbává jiné činnosti, které jej dříve zajímaly a také skutečnosti, jejichž prostřednictvím dosahoval potěšení a to na vrub potřebě po návykové látce. Na úkor této potřeby jedinec věnuje také mnohem více svého času k tomu, aby si návykovou látku opatřil či se dokázal zotavit z účinků, které její užívání provázejí,
- jedinec pokračuje v aplikaci návykové látky a to přes zcela zřejmou skutečnost negativních dopadů. V případě nadměrného užívání alkoholických výrobků se například jedná o nezvratné poškození jater. U nezřízeného užívání dalších návykových látek to mohou být nebezpečné stavy deprese či dokonce narušení myšlení vlivem toxicity. Je proto nutné zjistit, jestli již byl sledovaný jedinec podroben odbornému vyšetření, které by u něj mohlo zjistit důvody a zejména množství poškození.

Důležitým faktorem závislosti je aplikace návykové látky či nezřízená potřeba po její aplikaci. Sledovaná osoba si je vědoma, že má potřebu po aplikaci drogy, která se dostavuje zejména ve chvíli, kdy se snaží aplikaci omezit či ukončit. Závislost se může vyvinout pro určitou návykovou látku, kterou je například tabák, skupinu návykových látek jako jsou třeba opiáty či rozsáhlejší škálu návykových látek a to u jednotlivců, kteří jsou schopni aplikovat jakoukoliv dostupnou návykovou látku.

Jak již bylo výše uvedeno, závislost může být buď fyzická, tedy tělesná, nebo duševní, tedy psychická. Fyzická závislost je nejčastěji zřejmá z tělesných problémů během odvykání. Existují však některé velmi nebezpečné návykové látky, které fyzickou závislost nezpůsobují a mezi něž patří například kokain. V případě duševní závislosti je zřejmá změna psychického jednání jedince závislého na návykových látkách, což z hlediska léčby představuje největší problém. V porovnání s fyzickou závislostí mívá totiž ta duševní dlouhodobější trvání. V hlavním procentu zjištěných příznaků závislosti se jich právě nejvíce týká psychické závislosti.⁵

1.4 Nedrogová závislost

Existuje velké množství závislostí. Nejrozšířenější jsou na různých druzích drog, ale také například na hazardních a počítačových hrách. Ty nepatří mezi drogy, ale lze si na ně také vytvořit závislost podobnou závislosti na návykových látkách. V této podkapitole se budeme zabývat závislostem na hazardních a počítačových hrách. Drogy jsou podrobněji rozepsány v kapitole 2, Drogy.

- **Hazardní hra (gamblerství)** – není to droga, avšak závislost se na ní projevuje podobně jako u návykových látek. Závislost na hazardních hrách se označuje jako patologické hráčství. Patologické hráčství vyplývá z toho, že osoba vyhledává hráčství na úkor například rodiny, zaměstnání, lidských vztahů. Také zanedbává školu a další povinnosti. Tyto osoby se zadlužují a kradou, aby získaly finance na pokračování ve hře. Hazardní hry mohou být ve formě karet, sportovních sázek, kasin, výherních automatů, binga. Výzkum z roku 1995 zjistil, že již jedna třetina chlapců v šestnácti

---

⁵ Srov. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy, s. 33-34

letech má zkušenost s hazardní hrou na automatech. Přitom na výherních automatech mohou v České republice hrát pouze osoby starší osmnáct let.

- **Počítačové hry** – nenesou tak vysoká rizika jako hazardní hry, avšak dětem závislým na počítačových hrách nezbyvá čas na učení, jsou unavené, podrážděné, z dlouhodobého sezení přetěžují pohybový systém. Nemají dostatek pohybu. Mnoho počítačových her obsahuje násilí a tím děti získávají mylnou představu o zvládnutí konfliktů. Také svět počítačových her není totožný s reálným, proto u těchto závislých dětí nejsou mezilidské vztahy na tak vysoké úrovni jako u jejich vrstevníků a navíc mají problém s přizpůsobením se ve společnosti.⁶

1.5 Závislost a společnost

Jelikož se dnešní společnost opírá zejména o vědu a techniku, podrobuje tomuto i svůj boj proti závislosti na návykových látkách. Na jedince se tak snaží působit z hlediska lékařského a to poukázáním na negativní vliv návykových látek na organizmus. Apeluje na psychologické hledisko s ohledem na dopady užívání návykových látek. Z pohledu historického vývoje či víry poukazuje na to, že návykové látky nejsou jediným možným východiskem. Snaží se zapojovat masmédiu, veřejnost či přímé potlačování za užití síly policie a to potíráním šíření a držení návykových látek.

Cesta k dosažení větší morální a mravní uvědomělosti jedince je však v dnešní přetechnizované společnosti značně složitá a odpoutání se od rizika a sklonů k užívání návykových látek se tím stává hůře dosažitelným. O to intenzivněji je proto nutné zabývat se vznikem závislostí a hledat možnosti a cesty k jejich předcházení.⁷

---

⁶ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách, s. 28-29

⁷ Srov. BRICHČÍN, M. Mládež – drogy – společnost, s. 13-14

1.6 Závislost u dětí a mládeže

Jak již bylo výše uvedeno, proti nebezpečí závislosti na alkoholických výrobcích a jiných návykových látkách nejsou imunní ani děti a mládež. V určitých případech je však riziko ještě vyšší. Do této skupiny tak například patří:

- **Děti s poruchami pozornosti a hyperaktivitou** – problém hyperaktivity je v dnešní době častý. Děti jsou příliš aktivní, neposedné, roztěkané, mohou působit nešikovně, jsou náladové. I přesto, že mohou být chytré, ve škole dostávají špatné známky a to z důvodu, že se nemohou tak dobře soustředit jako ostatní děti. Mají problémy s chováním. Rodiče mají na tyto děti vysoké nároky.
- **Děti s předpoklady k násilnému jednání** – tyto sklony vedou k dalším problémům, jako je kriminalita či problémy spojené s alkoholem a drogami. Děti by měly mít především vzor ve svých rodičích, kteří by měli umět řešit konflikty v poklidu bez násilí a také by je měli chránit před návykovými látkami.
- **Děti zanedbávané a citově neuspokojené** – zanedbávané a citově neuspokojené děti mohou více zlobit, především z důvodu, aby si jich rodiče všimli. Alkohol a jiné návykové látky těmto dětem vynahrazují strádající citový vztah.
- **Děti vystavené úzkosti a strachu** – snaží se pomocí alkoholu a jiných návykových látek svou úzkost či strach odstranit. Tyto děti by měly znát i jiné možnosti, jak se strachem či úzkostí bojovat.
- **Děti se špatným prospěchem ve škole** – špatný prospěch může ohrozit sebevědomí dětí. Z tohoto důvodu mohou začít tíhnout k alkoholu či jiným návykovým drogám.
- **Děti nepřijaté do požadovaných škol** – děti, které předčasně ukončily školu nebo učení a jsou nezaměstnané. Tento stav je pro ně psychicky velice náročný.
- **Děti, jejichž rodiče se potýkají s problémem užívání návykových látek** – rodiče jsou pro své dítě vzorem, i když ne jediným.
- **Děti s dlouhodobými problémy v rodině** – rodiče by se měli soustředit na vyřešení problémů mezi sebou.⁸

---

⁸ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*, s. 45-53

2 DROGY

„Droga je jakákoliv přírodní nebo syntetická látka, která po vpravení do živého organismu mění jednu nebo více psychických či tělesných funkcí.“⁹

Drogy jsou obecně globálním problémem. Přitom nejspíše až do roku 1960 se jimi zabývala pouze malá část odborníků s vysokou specializací. Od 60. do 90. let minulého století se však drogy rozvinuly v celospolečenský problém, převážně v zemích vyspělých, a došlo ke změně přístupu k nim a to na mezioborovou a mezinárodní spolupráci. Od 90. let minulého století jsou pak drogy a jejich dopady považovány za celosvětový problém.¹⁰

Návykové látky, tedy drogy, můžeme rozdělit do několika skupin.

- **Alkohol** - patří k nejrozšířenějším drogám. Přemíra konzumace alkoholických výrobků je označována jako alkoholismus. U nás jím trpí zhruba 25 % dospělých mužů a 5 % dospělých žen. Opakované užívání více jak v přepočtu 20 gramů 100 % alkoholu může mít za následek zvýšené riziko závažných zdravotních komplikací.¹¹
- **Opiáty** - do této skupiny patří například morfin, kodein, heroin či braun, který je vyráběn podomácky. Opiáty obecně patří v lékařství mezi nejsilnější látky tlumící bolest. Heroin je pak po celém světě nejrozšířenější nezákonnou drogou mezi opiáty a ve většině případů se aplikuje nitrožilně.¹² Mezi opiáty se pak řadí také metadon, který má oproti heroinu mnohem pomalejší začátek a také slabší účinky. Je proto vyráběn legálně a používá se k léčbě závislosti na heroinu.¹³
- **Stimulanty (psychostimulancia)** - po jejich aplikaci ztrácí jedinec pocit únavy či hladu. Navozují pocit bdělosti a svěžesti. Patří mezi ně například kokain, pervitin, crack, efedrin, kafa a další přírodní i syntetické látky.¹⁴
- **Halucinogeny** - patří mezi druhy drog, jimž vědci věnují největší pozornost. Důvodem jsou jejich nezvyklé vlastnosti a také vliv, který mají na lidskou psychiku. V důsledku jejich užívání jedinec nedokáže objektivně vnímat realitu kolem sebe. Do této skupiny patří mezkalin, lysohlávky, muchomůrky, ropuší jed, LSD, rulík

---

⁹ NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy, s. 11

¹⁰ Srov. KALINA, K. Drogy a drogové závislosti 1, s. 15

¹¹ Srov. KALINA, K. Drogy a drogové závislosti 1, s. 151

¹² Srov. NOŽINA, M. Svět drog v Čechách, s. 16-18

¹³ Srov. KALINA, K. Drogy a drogové závislosti 1, s. 162

¹⁴ Srov. NOŽINA, M. Svět drog v Čechách, s. 23-30

zlomocný, durman. U některých jedinců mohou halucinogeny vyvolávat až hluboké depresivní stavy směřující k agresivitě a sebepoškozování a to z důvodu požití vysoké dávky. Dávkování nelze bezpečně ohlídat, protože osoba při nákupu těchto drog nikdy neví, kolik se v ní nachází aktivní látky. Velkým rizikovým faktorem je také skutečnost, že například LSD nevyvolává závislost, jak je tomu běžné u jiných návykových látek.¹⁵

- **Konopné drogy** - v Evropě jsou známé a pravděpodobně také aplikované již od dávnověku.¹⁶ Jako základní surovina pro získání těchto druhů drog přitom slouží rostlina – konopí seté.¹⁷ Je to dvoudomá rostlina, což znamená, že má samčí i samičí rostliny. Pro výrobu drog mají samičí rostliny větší význam. Patří sem marihuana, hašiš. Počet jedinců, kteří tyto látky v České republice opakovaně užívají v delším časovém horizontu, byl v roce 2000 odhadován na nejméně 150 tisíc. Vedle negativních účinků na psychiku, i když ty se dopředu nedají určit vzhledem k tomu, že průběh intoxikace je pravidelně rozdílný, se však tyto drogy užívají také v lékařství a mají pozitivní vliv, například na Parkinsonovu chorobu nebo roztroušenou sklerózu.¹⁸
- **Sedativa a analgetika** - u analgetik je primárním cílem v lékařství snížení bolestivých vjemů. Dělí se na dvě základní skupiny a to opioidní analgetika a nesteroidní antiflogistika. Sedativa pak mají celkově zklidňující účinky a patří mezi ně hypnotika. Ročně se v České republice spotřebují desítky milionů balení analgetik. Některé druhy mohou například v kombinaci s alkoholem vyvolávat až krátkodobé výpadky paměti. Při nadměrném užívání některého z této skupiny léků si mohou jedinci přivodit až závislost.¹⁹
- **Těkavé látky** - jedná se o návykové látky, které jsou označovány za inhalační.²⁰ Jde o chemicky vyráběné látky, jejichž primární užití je pro obchodní účely, případně lékařství. Patří sem například oxid dusný (rajský plyn), éter, benzín, toluen nebo perchloretylen.²¹ S inhalací těchto látek přitom v různých zemích Evropy experimentují již děti od 10 let. V České republice pak dochází k opakovaným vlnám, během nichž narůstá množství zneužívání těchto syntetických látek na školách.

---

¹⁵ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 169-172

¹⁶ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 174

¹⁷ Srov. NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, s. 33

¹⁸ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 175-176

¹⁹ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 180

²⁰ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 193

²¹ Srov. NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, s. 41-42

Na vině je zejména bezproblémová dostupnost těchto látek. Jejich nadužívání však může vést až k úmrtí. Přitom například toluen vyvolává silnou závislost psychického charakteru.²²

- **MDMA (extáze) a podobné drogy** - sem patří zejména takzvané drogy taneční scény. Jedná se o syntetické látky. Účinky extáze se přitom pohybují mezi stimulanty a halucinogeny. Vyvolává pocit uvolnění a bezstarostnosti. Během předávkování dochází k pocitům slabosti, zvýšené teploty a v důsledku toho nejčastěji přehřátí organismu.²³
- **Tabák a tabákové výrobky** - jedinou látkou, která v případě tabáku a výrobků z něj způsobuje závislost je nikotin. Jako první začali pěstovat tabák Indiáni a postupně se rozšířil do celého světa. V České republice jsou k dostání dvě základní formy tabáku a to bezdýmny a tabák, jenž hoří. Ten bezdýmny se dále dělí na šňupací a žvýkáci. Tabák, který se zapaluje, je rozšířen zejména ve formě cigaret, doutníků a dýmkového tabáku. Jakékoliv dlouhodobější požívání tabáku a také takzvané pasivní kouření mají velmi negativní vliv na lidský organismus a stojí za vznikem řady onemocnění.²⁴

2.1 „Průchozí“ drogy

„Průchozí“ drogy jsou zařazeny do takzvané gateway teorie, která tvrdí, že existuje určité pořadí v užívání jednotlivých druhů drog. Nejčastěji mají osoby první zkušenosti s legálními drogami v podobě alkoholu a tabáku, poté s marihuany a nakonec s jinými, nelegálními drogami. Dle této teorie, zkušenost s legálními drogami může přecházet ke konzumaci marihuany a od marihuany k dalším ilegálním drogám.²⁵

---

²² Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 193-194

²³ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 200-202

²⁴ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 205

²⁵ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. „Průchozí“ drogy, s. 21

2.2 Rizika a znaky užívání drog

Některá z rizik, která se váží k užívání téměř všech druhů drog, mají společné průvodní znaky. Sem patří například:

- vytvoření závislosti,
- vzrůst agresivity a násilného jednání,
- změna osobnosti, fyzického i psychického zdraví,
- zhoršení společenských vztahů,
- zhoršení prospěchu a problémy s kázní ve škole.²⁶

Vedle výše uvedených rizik hrozí zejména drogově závislým rozvoj onemocnění AIDS (Acquired Immune Deficiency Syndrome), tedy oslabení imunitního systému a organismu bránit se škodlivým vjemům okolí. Onemocnění AIDS způsobuje virus HIV.²⁷

AIDS se přitom může šířit sexem a zejména způsobem aplikace drog. Protilátky proti tomuto viru se v případě nakažení v krvi objevují dle odborných zjištění po asi dvou týdnech až po tři měsíce od nakažení.²⁸

Dalším nebezpečím, a to zejména pro drogově závislé, kteří si návykovou látku aplikují nitrožilně je ohrožení některým typem žloutenky.²⁹

Pro nás jsou však důležité průvodní jevy a znaky užívání drog, které jsou zjevně rozpoznatelné ve školním prostředí. Mezi ně patří například:

- pokles zájmu o školu a chybějící motivace,
- zvýšený počet omluvených či neomluvených hodin,
- nárůst únavy jedince nebo přímo spaní v hodinách,
- drastické zhoršení v oblasti plnění školních úkolů a známek,
- zhoršená paměť, časté zapomínání,
- zanedbávání vlastního vzhledu,

---

²⁶ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*, s. 14

²⁷ Srov. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy*, s. 6

²⁸ Srov. NEŠPOR, K., MÜLLEROVÁ, M. *Jak přestat brát (drogy)*, s. 18

²⁹ Srov. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy*, s. 34

- nárůst agresivity, sklony k šikaně.³⁰

2.3 Žáci 1. stupně základních škol a drogy

Jakékoliv průzkumy v oblasti četnosti požívání drog mezi dětmi ve věku od 6 do 10 let jsou obecně velice ojedinělé a to po celém světě. Obecně však platí přesvědčení, že u nás je užívání návykových látek u žáků 1. stupně základních škol velmi ojedinělé. Pokud bychom se však chtěli opírat například o starší výzkumy, které u nás byly provedeny mezi žáky 4., 6. a 8. ročníků v letech 1979 a 1992, z jejich výsledků lze jasně říci, že v roce 1992 došlo k procentuálnímu nárůstu počtu žáků, kteří mají zkušenosti zejména s alkoholickými a tabákovými výrobky. Tento nárůst je navíc patrný i u žáků z nejmladší sledované skupiny, tedy žáků 4. ročníků. Odborná veřejnost si tyto výsledky s určitým odstupem vysvětluje větší dostupností alkoholických i tabákových výrobků a také větší tolerancí ze strany rodičů. Tyto závěry se však nedají jednoznačně doložit.³¹

2.4 Drogy na školách

Užívání a dostupnost návykových látek na základních školách jsou opředeny řadou nejasností a také s oblibou zveřejňovány a zveličovány masmédií. Faktem, který vyplývá z praktických zjištění, je však to, že řada škol neví, jak se k užívání návykových látek svých žáků postavit. Na vině mohou být chybějící obsáhlejší průzkumy na základních školách, které by se zabývaly četností a dopady užívání návykových látek mezi žáky základních škol.

Již mezi žáky 1. stupně základních škol se však přitom ojediněle vyskytují pokusy s těkavými látkami, konkrétně čicháním ředidel či různých druhů lepidel a to díky jednoduchému přístupu k těmto návykovým látkám. Většinou k tomu dochází ve skupině více žáků a často unikne i pozorným rodičům. Ve velmi malém procentu případů pak žáci základních škol experimentují například s konopnými drogami a také s hazardními hrami.

---

³⁰ Srov. ILLES, T. *Děti a drogy*, s. 41-42

³¹ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*, s. 57-58

I přesto, že jsou si žáci vědomi negativních vlivů a zákazu požívání těkavých látek, stejně k jejich zkoušení a experimentování s nimi přistupují. O jiných návykových látkách však mají neúplné a často nepravdivé povědomí, i když často znají jejich názvy.³²

2.5 Drogová problematika ve Zlínském kraji

S problémem výskytu drog u dětí, mládeže i dospělé populace bojují také jednotlivé územně správní celky naší republiky, jako například Zlínský kraj. Za tímto účelem nechal v rozmezí května až listopadu 2010 zpracovat Koncepci protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010 – 2014. Její obsah následně projednala Komise Rady Zlínského kraje pro protidrogovou prevenci a prevenci kriminality, Rada Zlínského kraje a posléze Zastupitelstvo Zlínského kraje.³³

V postupu vedoucím k vyřešení problematiky užívání návykových látek na svém území, pak Zlínský kraj vychází ze svých již dříve zpracovaných materiálů, Národní protidrogové politiky České republiky na období 2010 až 2018 a také z konceptu Zdraví pro všechny ve 21. století – Světové zdravotnické organizace.³⁴

Za účelem vytvoření ucelených materiálů Odbor školství, mládeže a sportu Zlínského kraje také zjišťoval procentuální množství užívání návykových látek mezi žáky škol na svém území, nevyjímaje ani školy základní. Z průzkumů realizovaných v letech 2006-2007 a 2009-2010, například vyplývá rostoucí trend v oblasti užívání alkoholu a ilegálních návykových látek.³⁵

Hlavním smyslem koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji je pak snížení negativních dopadů souvisejících s užíváním návykových látek na celém území kraje. Toho má být dosaženo za pomoci osvěty ve spolupráci s odborníky i laiky. Představitelé kraje tak budou cíleně podporovat projekty a další aktivity v oblasti primární prevence, zajistí dostupnou léčbu a následnou pomoc drogově závislým a jejich snahou bude snížení

---

³² Srov. NOŽINA, M. *Svět drog v Čechách*, s. 239-242

³³ Srov. HORYANSKÝ, P., KOPEČNÁ, K., NOVÁKOVÁ, P. *Koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010-2014*, s. 1

³⁴ Srov. HORYANSKÝ, P., KOPEČNÁ, K., NOVÁKOVÁ, P. *Koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010-2014*, s. 6

³⁵ Srov. HORYANSKÝ, P., KOPEČNÁ, K., NOVÁKOVÁ, P. *Koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010-2014*, s. 22

dostupnosti i nabídky návykových látek, včetně rizik pro jejich uživatele a širokou veřejnost.³⁶

---

³⁶ Srov. HORYANSKÝ, P., KOPEČNÁ, K., NOVÁKOVÁ, P. *Koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010-2014*, s. 59

3 ALKOHOL

Za alkohol je považována chemická látka, jež může jednoduše pronikat k jednotlivým tělesným orgánům a to i k mozku. Obsah alkoholu u různých druhů alkoholických nápojů je v rozmezí 2-3 % až 40 %. Záleží nejen na množství alkoholu, ale i na jeho koncentraci, to znamená, že například v půl decilitru destilátu je v podstatě stejné množství alkoholu jako ve dvou decilitrech vína nebo v jedné láhvi 12° piva.³⁷ Alkoholické nápoje jsou v obecném slova smyslu označovány také jako *alkohol*.³⁸

Po užití se alkohol postupně dostává do celého těla a všech jeho tkání. Nejprve je však musí vstřebat žaludek a tenké střevo, odkud se posléze šíří dál. Jeho část lze pak indikovat i v moči nebo dechu. Zbylou část, ale musí tělo zpracovat na další látky, jako jsou cukry, tuky a jiné. Tuto schopnost mají přitom pouze játra. Ta jsou však dlouhodobým užíváním alkoholu negativně ohrožena a zejména u alkoholiků hrozí cirhóza. Jedinou možností léčby je v tomto případě transplantace části jater od zdravého dárce, jinak hrozí smrt.³⁹

Rizikové je navíc i odvykání u alkoholiků. Ti jsou totiž ohroženi deliriem tremens, což je akutní duševní stav, který souvisí právě s odvykáním. K jeho projevům se například řadí halucinace, paranoia, zmatenost či dezorientace, ale také fyzický třes, pocení nebo problémy se srdečním rytmem. Tento stav u alkoholiků, kteří jsou na odvykací kúře, přitom nastupuje zhruba po 48 hodinách a v některých případech může trvat až týden.⁴⁰

Ne všichni jedinci jsou však ohroženi vznikem závislostí na alkoholu. Někteří z nich totiž alkoholické nápoje odmítají, protože k tomu mají většinou několik zásadních důvodů, mezi něž například patří:

- jedinec se obává zhoršeného chování v důsledku požívání alkoholických nápojů,
- na jedince špatně působí negativní vjemy na jeho psychický i fyzický stav, které se dostávají po požití alkoholických výrobků,
- mají za sebou negativní vzpomínku spojenou s pitím alkoholických výrobků, která je pro ně dostatečná k tomu, aby se alkoholu vyhýbali,

---

³⁷ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*, s. 58-59

³⁸ Srov. PALŠOVÁ, A. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*, s. 14

³⁹ Srov. ILLES, T. *Děti a drogy*, s. 9

⁴⁰ Srov. PALŠOVÁ, A. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*, s. 29

- svůj odmítavý postoj získali již dříve kvalitními zásahy v sociální oblasti, které dále rozvíjely.⁴¹

3.1 Alkohol v České republice

V České republice je spotřeba alkoholu na osobu nejvyšší jak v Evropě, tak na celém světě. Alkohol patří k nejrozšířenějším a nejsnáze dostupným drogám. Díky tomuto se alkohol stává vyhledávaným i nezletilými dětmi. Ti alkohol vyhledávají hned z několika důvodů:

- mladší děti chtějí vypadat stejně „dospěle“, jako jejich starší kamarádi,
- bojí se, že pokud nebudou pít alkohol, ostatní děti se jim budou smát,
- pitím se snaží překonávat trému před opačným pohlavím,
- snaží se utéct před rodinnými či dalšími problémy.⁴²

3.2 Působení alkoholu na organizmus

Pokud se alkohol pije v malé dávce, ve většině případů působí povzbudivě. V jiných případech může alkohol způsobit deprese. Někdy se lidé snaží díky alkoholu zmírnit své problémy, avšak efekt může být opačný. Účinky alkoholu se odráží na části mozku, který ovlivňuje sebeovládání a chování. Z tohoto důvodu lidé po požití alkoholu ztrácí zábrany.

Po konzumaci většího množství alkoholu se zpomaluje mozková činnost. V této fázi se zhoršuje paměť i vnímání, svalová koordinace a rovnováha. Taková osoba ztrácí soudnost.

Jestliže osoba v pití alkoholu stále pokračuje, mohou ji začít selhávat dechová centra i srdeční činnost, čímž může nastat kóma nebo dokonce smrt. Při vysokém požití alkoholu hrozí i otrava. K otravě alkoholem u dětí může dojít i při požití nižší dávky.

---

⁴¹ Srov. MEČÍŘ, J. *Zneužívání alkoholu a nealkoholových drog u mládeže*, s. 30

⁴² Srov. ILLES, T. *Děti a drogy*, s. 9

Alkohol také zpomaluje reakce, což znamená, že v kritických situacích lidé nedokáží adekvátně rychle zareagovat na aktuálně vniklý problém. Tento fakt může způsobovat nehody, především na silnicích.

Dlouhodobé pití alkoholu může způsobovat poškození například jater (cirhóza jater), slinivky břišní, žaludku, mozku, srdce.⁴³

3.3 Alkohol a děti

Pro dítě a mladistvého je alkohol více nebezpečný než pro dospělého jedince. Dětská játra nejsou schopna tak dobře odbourávat alkohol jako játra dospělých. Děti mají také nižší tělesnou hmotnost, proto i z těchto důvodů může minimum alkoholu způsobovat otravy. Děti a mladiství si na alkohol utváří závislost mnohem snáz než dospělý člověk. Z těchto důvodů se snaží civilizované země chránit své děti před alkoholem, a proto jeho podávání povolují až od určitých let. Například v Japonsku či Spojených státech Amerických se alkohol může podávat od 21 let, u nás v České republice již od 18 let.

Alkohol může u dětí způsobovat řadu zdravotních potíží, například onemocnění jater, trávicího ústrojí, nervového systému či duševní choroby nebo vysoký krevní tlak. Pozor na alkohol by si však měli dávat i dospělí lidé.

Alkohol, tabák i marihuana se také označují jako „průchozí“ drogy. Tento termín znamená, že některé děti z těchto látek přechází k ještě mnohem nebezpečnějším látkám, což vyplývá z výzkumu dělaného v Americe. Děti, které v nižším věku začaly kouřit či pít alkohol, poté častěji přecházely na nebezpečnější látky.⁴⁴

Díky rozšířenosti a relativně snadné dostupnosti, patří alkohol u dětí mezi jednu z nejnebezpečnějších návykových látek, a to i přes zákonem stanovenou hranici k jeho užívání. U dětí má přitom mnohonásobně větší negativní dopady na organismus než u dospělých. Dětem tak stačí jen malé dávky alkoholu k tomu, aby u nich nastala otrava. V důsledku jeho působení jsou děti také agresivnější a mají sklony k trestné činnosti. Po požití alkoholických výrobků vzrůstá riziko poranění a předávkování vede až k úmrtí.

---

⁴³ Srov. ILLES, T. *Děti a drogy*, s. 9-10

⁴⁴ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMÝ, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*, s. 59

Alkohol má také negativní vliv na nervovou soustavu, zhoršuje intelekt a negativně působí na schopnost učit se.⁴⁵

Dle zjištění Světové zdravotnické organizace přitom na celém světě zemře až 5 % dětí a mladistvých ve věku od 15 do 29 let v důsledku užívání alkoholu. V Evropě je přitom alkohol u této věkové skupiny na vině až ve čtvrtině všech úmrtí. K těm nejčastěji dochází právě vlivem úrazů, otrav, násilného chování a v neposlední řadě dopravních nehod.

Negativní působení alkoholu se tak nevyhýbá ani dětem v České republice. Na vině je vysoká dostupnost alkoholických výrobků či postoj rodiny k pití dětí. Na ty navíc působí enormní množství reklamy, která je bombarduje téměř na každém kroku. Vliv na dostupnost alkoholických výrobků má také výše daně, které je na ně uvalena. Velice nízká je například u piva a zcela tak pomíjí ekonomické dopady, jež má alkohol na celou společnost.⁴⁶

Z dostupných průzkumů přitom vyplývá, že děti nejčastěji ochutnaly alkohol doma a to s vědomím jejich rodičů. Velmi negativně působí také skutečnost, že zhruba polovina rodičů, podává dětem alkohol jako lék a toto špatné povědomí o jeho skutečných účincích se s narůstajícím věkem u dětí ještě zhoršuje.⁴⁷

3.4 Děti alkoholiků

Nejvíce ohroženou skupinou dětí směrem k vytvoření závislosti na alkoholu jsou ty, jejichž rodiče sami bojují s alkoholovou závislostí. Pokud je žena alkoholička těhotná, má její závislost také velice negativní vliv na plod. Narozené dítě poté může trpět Fetálním alkoholovým syndromem (FAS), který souvisí s požíváním velkých dávek alkoholu během těhotenství. Tento syndrom je také na dětech pozorovatelný a to zejména v obličejí, například úzkými rty, či kožní řasou ve vnitřním koutku oka, ale také nižší porodní váhou, vadami kostí, plic, srdce nebo také poškozením mozku. Negativní vliv na vývoj plodu a dítěte přitom nemá pouze alkoholismus matky, ale také otce, který dítěti předává své genetické informace.⁴⁸

---

⁴⁵ Srov. NEŠPOR, K. *Zůstat střizlivý*, s. 59

⁴⁶ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. „*Průchozí*“ drogy, s. 7

⁴⁷ Srov. MEČÍŘ, J. *Zneužívání alkoholu a nealkoholových drog u mládeže*, s. 29

⁴⁸ Srov. MEČÍŘ, J. *Zneužívání alkoholu a nealkoholových drog u mládeže*, s. 16-20

3.5 Závislost na alkoholu u dětí

V případě alkoholové závislosti u dětí můžeme pozorovat určité varovné signály. Jedněmi z nich jsou brzké varovné signály a druhými jsou varovné signály dlouhodobého pití.

Varovné signály při brzkém požívání alkoholu u dětí mohou být různé. Například děti se snaží maskovat pach alkoholu z úst bonbóny. Také mají zarudlé oči, zhoršenou motoriku, jsou více unavené a bolí je hlava, objevuje se zhoršená artikulace, mají menší zábrany, proto mohou být slovně i fyzicky agresivní.

V případě dlouhodobého pití u dětí se objevují varovné signály, jako je například ospalost, dále se objevují takzvaná okénka - výpadky paměti, kdy si po požití alkoholu nepamatují určitou část činností, třesou se, i když nepožily alkohol, začínají být více odolné vůči alkoholu, popíjí o samotě, pijí hltavě, ztrácí přátele, kteří alkohol nepijí, alkohol používají jako zklidňující prostředek. Tyto děti mají také častější úrazy. V této fázi mohou děti trpět různými nemocemi způsobenými alkoholem, například jaterní a trávicí nemoci, vyšší krevní tlak.⁴⁹

---

⁴⁹ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*, s. 58

4 TABÁKOVÉ VÝROBKY

*„Tabák je preparát z listů *Nicotiana tabacum*, americké rostliny z rodiny lilkovitých. Hlavní psychotropní látkou v ní obsaženou je nikotin.“⁵⁰*

I když tabák nebo kouř vznikající jeho pálením obsahuje až 5 tisíc různých prvků, návykový je pouze nikotin, jak již vyplývá z výše uvedeného. Tento alkaloid rostlinného původu je toxickou tekutinou bez zápachu a barvy. Pro člověka je přitom smrtelná již dávka pohybující se kolem 80 miligramů nikotinu. S nárůstem četnosti a množství aplikované látky však roste také tolerance na její negativní vlivy.

U jedince přitom závislost na tabáku vzniká jako fyzická či psychosociální. V případě fyzické závislosti je to u většiny kuřáků potřeba po nikotinu, z genetického hlediska je pak ovlivněn vznik závislosti psychosociální.⁵¹

Dle odhadů, jimiž disponují Britové, přitom následkem kouření v České republice dříve umírá denně až 63 osob. Skutečností navíc je, že nejméně třetina, v mnoha případech však až polovina dětí, které zakusí kouření, se postupně stávají závislými a to zejména na nikotinu. Přitom je zjištěno, že až sedm z deseti mladistvých, kteří aktivně kouří, toho následně lituje. Z dostupných amerických a britských zdrojů lze přitom vyčíst, že si člověk závislý na nikotinu, tedy aktivní kuřák, zkracuje život v průměru až o 25 let. Polovina kuřáků navíc podléhá následkům kouření už ve středním věku. Kvůli tomu, že tabák spadá mezi takzvané drogy „průchozí“, je u kuřáků zvýšené riziko vytvoření závislosti také na jiných návykových látkách.⁵²

4.1 Historie kouření

Jedinec však nemusí být aktivním kuřákem tabákových výrobků, aby čelil negativním vlivům kouření. V tomto případě je totiž na vině pasivní kouření, tedy nedobrovolné a nechtěné vdechování kouře, vzniklého kvůli kouření jiného jedince. Termín pasivní kouření

---

⁵⁰ PALŠOVÁ, A. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*, s. 73

⁵¹ Srov. KALINA, K. *Drogy a drogové závislosti 1*, s. 205

⁵² Srov. NEŠPOR, K., PROVAZNIKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy*, s. 29

byl přitom zaveden až v 70. letech minulého století poté, co studie odborné veřejnosti upozornily na škodlivost inhalace tabákového kouře ze strany nekuřáka, který se pohybuje v blízkosti kouřícího jedince.⁵³

Díky velké společenské toleranci ke kouření, patří závislost na užívání tabákových výrobků k těm nejčastějším. Kouření tabákových výrobků je dnes nejvíce rozšířenou toxikomanií ve všech rozvinutých státech světa.

Dlouhodobě přitom společnost negativnímu vlivu kouření na lidský organizmus nepřikládala dostatečnou důležitost. Teprve až v 19. století se lékaři poprvé zabývali zvýšeným výskytem zhoubných nádorů úst a to u kuřáků dýmek. Cesta k jednoznačnému zjištění, že kouření tabákových výrobků je pro zdraví vysoce nebezpečnou závislostí, však byla ještě dlouhá. Dnes ale již mají lékaři i odborná veřejnost o škodlivých účincích užívání tabákových výrobků a škodlivin obsažených v tabáku mnohem větší povědomí. Složky obsažené v tabáku přitom rozdělily na:

- toxické (např. nikotin),
- dráždivé (např. formaldehyd, aceton),
- karcinogenní (např. arzenik, chrom),
- kokarcinogenní (např. fenoly, dehet).

Mezi nejzávažnější důsledky kouření patří například tyto:

- nárůst rizika rakoviny plic. U kuřáků, kteří vykouří více jak 20 cigaret denně je až 30krát vyšší než u jedinců, kteří nekouří,
- nárůst rizikových onemocnění srdce, cév a dýchacího aparátu. V závislosti na množství vykouřených cigaret, jsou kuřáci až dvakrát více ohroženi infarktem a zhruba 15krát více chronickou bronchitidou vedoucí v krajních případech k úmrtí,
- častější výskyt vředů ve dvanácterníku a žaludku,
- nárůst problémů močových cest,
- až čtyřnásobně větší riziko úmrtí na neléčitelné nádory trávicího ústrojí,
- ohrožení nenarozených dětí v důsledku kouření otců. Dochází totiž ke genetickým mutacím, v jejichž důsledku se mění tvar spermií,
- ohrožení plodu v těhotenství. Děti matek, které během těhotenství kouřily, mají zpomalený duševní vývoj a jsou více náchylné k chronickým a infekčním chorobám.

---

⁵³ Srov. PALŠOVÁ, A. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*, s. 46

V průměru již dvě cigarety vykouřené matkou v těhotenství vedou k poškození plodu, deset jich zvyšuje riziko předčasného početí a dvacet cigaret denně vede k předčasnému početí,

- ohrožení dětí v důsledku pasivního kouření. U novorozeného dítěte znamená setrvávání v místnosti, ve které se kouří, až 50krát větší ohrožení zdraví než u dospělého.

Závislost na tabáku je přitom často průvodním jevem závislosti na alkoholu či jiné droze. Zejména je tomu tak u mládeže. Z prakticky ověřených zjištění také vyplývá, že v některých případech abstinence na alkoholu, je náhradní látkou závislosti právě nikotin.⁵⁴

4.2 Mýty a fakta o kouření

Mezi některé mýty o kouření patří například:

- kouření je pouze zlovyk,
- s kouřením můžete přestat kdykoliv,
- s nemocemi, kterými jsou kuřáci ohroženi, si moderní medicína poradí,
- kuřáci podporují rozpočet státu díky dani uvalené na tabákové výrobky,
- při občasném kouření se závislost nevytváří.

Skutečností však je, že kouření je chronické a zhoršuje se. Člověk si na nikotin vytváří závislost, stejně jako na jiné návykové látky. Úmrtnost způsobená kouřením je stejně velká jako před 50 lety a výdaje na léčení kuřáků, jsou mnohem vyšší, než výnosy z daní uvalených na tabákové výrobky. Je zjištěno, že až u třetiny občasných kuřáků se vytváří závislost.⁵⁵

4.3 Působení tabáku na organismus

Kouření tabákových výrobků má také negativní vliv na sportovní výkony. U kuřáků se objevuje vyšší tepová frekvence a narůstá krevní tlak. To způsobuje, že se srdce více

---

⁵⁴ Srov. NOVOTNÁ, J. *Drogové závislosti včetně alkoholu*, s. 59-61

⁵⁵ Srov. HRUBÁ, D. *Aby vaše dítě nekouřilo*, s. 11

zatěžuje a vyčerpává. Z těchto důvodů se kuřák cítí rychleji unavený. Dalším problémem u kuřáků je, že se jim snižuje přenos kyslíku ke tkáním, což způsobuje zhoršení dýchání. Osoby, které kouří, mají zúžené cévy a to vede k horšímu prokrvení srdce a také ke snížení teploty povrchu těla. Tím může za chladného počasí dojít ke snazšímu podchlazení či dokonce omrzlinám. Zúžené mozkové cévy zase vedou k bolestem hlavy, jež mohou být velice silné a také ke zhoršování zrakových funkcí. Kouřením jsou také ohroženy dýchací cesty, což se projevuje kašlem i dalšími dýchacími obtížemi a to již u kuřáků, kteří jsou s kouřením teprve v začátcích. Kvůli kouření je osoba více nemocná a zhoršuje se u ní celkový zdravotní stav. Kuřáci mají také sníženou chuť k jídlu, což může způsobovat vadný chrup, ten je totiž u kuřáků v horším stavu než u osob, které nekouří. Tento problém je nejvíce nepříznivý u mládeže, která dospívá, protože mladý organizmus si vyžaduje kvalitní stravu v optimálním množství. Osoby, které kouří, mají také horší stravovací návyky. Například raději utratí peníze za cigarety než za ovoce či jiné přilepšení stravy. Kuřáci také pijí častěji a více alkoholické nápoje než nekuřáci. Podle některých studií je prokázáno, že kuřáci mají některé povahové vlastnosti horší než nekuřáci. Například osoby, které kouří, jsou agresivnější a neústupnější, než osoby, které nekouří.⁵⁶

4.4 Tabák a děti

I když nemá závislost na tabákových výrobcích z krátkodobého hlediska tak markantní negativní dopady jako jiné návykové látky, je díky rozšíření a dostupnosti tabákových výrobků, jejich zařazení mezi drogy zcela oprávněné. Z některých pramenů přitom vyplývá, že ve světové populaci má kouření až z 30 % vliv na vznik rakoviny.

Škodlivost kouření je přitom patrná již u kuřáků začátečníků. V jejich případě totiž během, či po požití, můžeme pozorovat typické průvodní jevy, mezi něž patří například nevolnost vedoucí až ke zvracení, celkovou bledost, zhoršení nálady, problémy s rovnováhou či studený pot.⁵⁷

---

⁵⁶ Srov. NOVÁK, M. *O kouření*, s. 91-95

⁵⁷ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*, s. 68

Kouření cigaret bývá zejména v dětství sice zakázaným, ale velmi vzrušujícím dobrodružstvím. Cesta k návyku je však krátká. Ačkoliv kouření degeneruje celou populaci, je u dětí a mládeže stále více populární a stále častěji se k němu kloní také děvčata.

Největším problémem, který nikotin obsažený v tabáku vyvolává je přitom nespavost. Ta však může přerůst k potřebě užívání hypnotik, které spánek podporují a jejich následnému zneužívání. I hypnotika však mají nepříznivé účinky, které naopak mírní stimulanty a dochází tak k dalšímu rozvoji závislosti na nebezpečnějších látkách a drogách.⁵⁸

---

⁵⁸ Srov. ILLES, T. *Děti a drogy*, s. 12-13

5 PREVENCE A ZÁSADY BOJE S DROGOVOU ZÁVISLOSTÍ

U nás bývají často první návykovou látkou, s níž se děti setkají tabák a alkohol. Je proto důležité u dětí vypěstovat preventivní návyky spojené s informovaností o škodlivé působení alkoholických a tabákových výrobků. Díky včasnému zahájení preventivních postupů si totiž dítě vypěstuje návyky, které následně užije také v případě, že se setká s jinými druhy návykových látek. Pokud totiž dítě dokáže odmítnout tabákové a alkoholické výrobky, má mnohem vyšší předpoklady k tomu, že ve vyšším věku odmítne například také heroin či pervitin.

Důležité je soustředit se u dětí také na vytvoření jejich odolnosti vůči reklamě. Ta je totiž v mnoha případech, a to zejména u tabákových výrobků, cílena na děti a mladistvé.⁵⁹

Od 50. let 20. století byla prevence rozdělena na primární a sekundární. Od 60. let 20. století se prevence rozšířila ještě o terciální.

- **Primární prevence** - hlavním smyslem primární prevence je předejít vzniku možných problémů souvisejících s užíváním drog. Cílovou skupinou jsou v tomto případě jedinci, kteří ještě nejsou ovlivněni škodlivým užíváním návykových látek.
- **Sekundární prevence** - zásadním smyslem sekundární prevence je zprostředkování kvalitní a cílené pomoci jedincům, kteří jsou již na návykových látkách závislí a požívají je ve škodlivé míře. Cílovou skupinou jsou pak zejména osoby, které sice drogy zneužívají, ale jejich stav ještě není natolik pokročilý.
- **Terciální prevence** - smysluplná terciální prevence je cílena na jedince, kteří již návykové látky plně zneužívají a u nichž je fyzický i psychický stav v důsledku toho značně poškozen. Působí tak alespoň jako součást cílené léčby určené pro závislé na drogách a alespoň zmírnění způsobených škod.⁶⁰

---

⁵⁹ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. „Průchozí“ drogy, s. 9

⁶⁰ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Zásady efektivní primární prevence*, s. 6

5.1 Snižování nabídky a poptávky po drogách

Aby měla prevence snížení rizik způsobených negativním působením návykových látek, je důležité také snižování poptávky po těchto látkách. Sem může například patřit široká škála nápojů, které sice mají chuť jako alkoholické, avšak alkohol téměř neobsahují. Důležitý je také nácvik užitečných sociálních dovedností na školách či zakázání nebo alespoň razantní omezení reklamy cílené na prodej alkoholických a tabákových výrobků.

Nedílnou součástí kvalitní prevence je i snižování dostupnosti návykových látek. Docílit se toho dá například důslednými kontrolami dodržování věkové hranice pro prodej alkoholických a tabákových výrobků, která u nás činí 18 let, v případě porušení tohoto zákonného ustanovení by pak měly následovat vysoké sankce pro prodejce. Zvýšení ceny má na dostupnost a snížení poptávky také svůj pozitivní vliv. Zákaz kouření na místech, kde jsou tabákovým kouřem potenciálně ohroženi nekuřáci.⁶¹

Děti, a zejména ty malé, s rozhodností neplánují, že budou kouřit ani se tímto problémem nijak nezabývají. Pokud však vidí, že například jejich rodiče či příbuzní kouří, vnímají to jako něco běžného. Se vstupem do školy se navíc rozšiřují sociální kontakty dětí. I když se tyto po většinu času pohybují ve společnosti stejně starých spolužáků, setkávají se také se staršími dětmi, které mohou kouřit a množství vzorů, jež lze napodobovat se rozrůstá a získává navrch před rodinou. Cigareta je přitom často cestou, která vede do party stejně starých dětí.

Na děti ve věku do 8 let je tak potřeba působit způsobem, který jim jednoznačně řekne, že kouření je zdraví nebezpečný návyk. Je nezbytné, aby děti přijaly tento názor za svůj a mohly se o něj následně opřít. Důležité je, aby si uvědomily, že cigarety nezvyšují jejich přitažlivost, ale provází je odpudivý zápach a další nevhodné jevy spojené s estetickou stránkou, mezi něž patří zažloutlé zuby a nehty. Děti se musí také naučit, jak se bránit pobývání v prostoru, kde jiní kouří. Při pobytu v takovém prostoru totiž zjistí, že je kouř dráždí v krku i očích, způsobuje bolesti hlavy a také se jim hůře dýchá.

Aby měla prevence dostatečný význam, musí mít dítě také vhodné vzory, ve kterých se může vzhlížet a u nichž najde podporu. Ty pak musí prezentovat a prosazovat například

---

⁶¹ Srov. NEŠPOR, K. *Příručka pro život ve 21. století*, s. 57-58

nekuřácké prostředí. Je více než žádoucí, aby učitelé, vychovatelé a další pomocný personál ve školách nekouřil a vhodně tak působil na děti.⁶²

5.2 Prevence v rodině

Zcela nezanedbatelnou je prevence v rodině. Její základní prvky se dají shrnout do několika nejdůležitějších bodů, na něž by se měli rodiče zaměřit. Patří mezi ně například:

- získání důvěry dítěte a umění mu naslouchat,
- vlastní dostatečná informovanost o návykových látkách a jejich škodlivých účincích, kterou může rodič svému dítěti předat,
- zájem o dítě a vyplnění jeho volného času,
- stanovení hodnot, které dítě od užívání návykových látek odradí,
- zájem o to, v jaké společnosti se dítě pohybuje a s jakým typem přátel tráví volný čas.

Důležitá je v případě prevence před návykovými látkami v rodině také spolupráce rodičů s dalšími dospělými, kteří mohou mít na dítě pozitivní vliv. Mezi tyto osoby bezesporu kromě dalších rodinných příslušníků patří také pedagogové na základních a dalších typech škol.⁶³

Velmi důležité je s dětmi komunikovat a vysvětlit jim, že je mnoho lepších způsobů, jak zažít zábavu a najít si přátele, než jen cestou experimentování a užívání návykových látek. Vhodné je tak dětem vysvětlit, že lepší variantou, než sázet na vjemy, které očekávají od návykových látek, jako například družnost, zmírnění tíživých pocitů, zlepšení sebedůvěry, je rozvíjení sportu, koníčků, či komunikace s lidmi, jimž se mohou svěřit.⁶⁴

U prevence cílené zejména na děti, je třeba se řídit základními zásadami, k nimž patří:

- **porozumění** – dítě může být vystaveno tlaku kamarádů a spolužáků,
- **podpora** – pomoci dítěti najít cestu, jak odmítnout drogu,
- **sebekritika** – uvědomit si, že vliv na rozvoj závislosti dítěte na návykových látkách, může mít i jejich užívání, ze strany rodiče či jiné osoby, v níž se dítě vzhlíží,

---

⁶² Srov. HRUBÁ, D. *Aby vaše dítě nekouřilo*, s. 3-4

⁶³ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. „*Průchozí*“ drogy, s. 6-7

⁶⁴ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L. *Alkohol, drogy a vaše děti*, s. 99-100

- **rozhodnost** – vědět, co je pro dítě správné a držet se toho.⁶⁵

5.3 Prevence na základních školách

Cílem prevence v žádném případě není pouze poskytovat informace o drogách, ale smysluplně bojovat proti jejich užívání. Proto by měla být prevence cílena na:

- předcházení užívání a nadužívání drog a dalších návykových látek,
- v případě, že bodu uvedeného výše není možné docílit, tak se pokusit alespoň oddálit věkovou hranici, kdy jedinec začne drogy a další návykové látky užívat,
- zamezit jakýmkoliv experimentům s drogami,
- snahu o předcházení vzniku závislosti a negativních zdravotních dopadů způsobených užíváním a nadužíváním drog.

Důležitá je tak prevence cílená již na žáky základních škol a to ze strany učitelů. Za tímto účelem proto vypracovali PhDr. Ladislav Csémy a PaedDr. Hana Pernicová preventivní program, takzvaný peer program. Tento druh programů byl vyvinut ve Spojených státech Amerických a s úspěchem je aplikován také v dalších zemích světa. Jeho cílem je zapojit do prevence předem vytipované a připravené vrstevníky žáků. Efektivní preventivní programy pak nemohou spoléhat pouze na předávání již získaných zkušeností, důležité totiž je, aby cílová skupina přijala získané zkušenosti a vědomosti za své a poté je cíleně užívala v praxi.⁶⁶

5.4 Postoj pedagoga

Je důležité, aby celý učitelský sbor školy disponoval přinejmenším základními informacemi o řešeních a preventivních programech, které jsou na školách zaměřeny na užívání návykových látek. Jelikož mají žáci k pedagogům často důvěru a jsou schopni, či po menším nátlaku ochotni, se jim svěřit, měli by umět učitelé naslouchat a zaměřit se na hledání problému nebo jeho řešení u žáka o samotě. Pedagog by měl také informovat

⁶⁵ Srov. ILLES, T. Děti a drogy, s. 44

⁶⁶ Srov. NEŠPOR, K. Metodika prevence ve školním prostředí, s. 2-3

rodiče a nadále s nimi na řešení problémů žáka spolupracovat. Pokud pedagog zjistí, že se hledání řešení ze strany rodiny či školy nezdařilo, měl by sám zkusit nalézt východisko zjištěním dalších druhů pomoci. Škola by měla prostřednictvím pedagogů jasně prosazovat zákaz užívání jakýchkoliv návykových látek na svém území i akcích, které pořádá.⁶⁷

5.5 Preventivní program pedagoga

Preventivní program na školách je velmi důležitý a to také z pohledu samostatných pedagogických pracovníků, kteří by měli mít vytyčený jasný postup prevence, jenž by měl korespondovat s preventivním programem školy. Pedagog by se tak měl zaměřit například na:

- dobrou znalost prostředí školy a situace, která v ní panuje,
- pro efektivní prevenci zapojit děti, žijící zdravějším životním stylem, do práce s ostatními stejně starými žáky,
- pomoc žákům, kteří jsou ohroženi zvýšeným rizikem (viz. výše),
- práci s rodinnými příslušníky žáků,
- nalezení dalších služeb a organizací zabývajících se prevencí mimo školu,
- aktivní přístup v případě výskytu zneužívání drog u žáků.⁶⁸

5.6 Spolupráce pedagoga s rodiči

Zcela nezbytnou jak v rámci prevence, tak i včasného zastavení užívání návykové látky u žáků základních škol, je spolupráce s rodiči. Proto se pedagogové při zjištění užívání návykových látek u svých žáků ve většině případů obrací nejdříve na jejich rodiče. Toto jednání pedagogů je samozřejmě na místě, rodič má za dítě právní odpovědnost a také má na něj největší vliv. Je však třeba, aby se měl pedagog na pozoru a měl jisté povědomí

---

⁶⁷ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*, s. 36

⁶⁸ Srov. NEŠPOR, K., PROVAZNÍKOVÁ, H. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami pro rodiče a pedagogy*, s. 45-46

o poměrech v rodině dítěte, neboť tato na něj může působit nejen pozitivně, ale v horších případech i negativně.⁶⁹

Důležitým poznatkem, s nímž musí pedagogové také počítat je skutečnost, že rodiče často nemají o problematice spojené s návykovými látkami dostatečné povědomí a neví, kde najít odbornou pomoc pro jejich dítě. Proto musí mít tyto informace k dispozici minimálně jeden z členů pedagogického sboru školy, který bude schopen rodičům poradit i ve smyslu vhodného druhu pomoci pro jejich dítě. Pedagog by tak měl rodiče směřovat k vhodným postupům, mezi něž například patří:

- v případě, že u dítěte pod vlivem užití návykových látek hrozí otrava, je nezbytně nutné zavolat lékaře,
- doktora je potřeba přivolat či navštívit i poté, co účinky návykových látek pominuly, ale nadále trvají problémy duševního charakteru,
- je třeba počítat s dlouhodobým a postupným zlepšováním situace,
- důležitá je komunikace a zachování si důvěry u dítěte a jeho schopnost vyléčení se,
- vytvoření jasných pravidel, která dítě musí dodržovat, a také důsledků, jež nastanou při jejich porušení,
- rodič by měl znát životní styl dítěte i jeho denní program,
- důležité je dítěti zamezit se stýkat s kamarády, se kterými požívalo návykovou látku.

Naopak by měl také pedagog upozornit rodiče na nevhodné postupy, mezi něž například patří:

- skrývání či popírání problémů, protože se za jejich vznik stydí,
- obviňování partnera,
- zanedbávání sourozenců dítěte, které má problém s návykovými látkami,
- nechat se vydírat dítětem ve smyslu zhoršení užívání návykových látek,
- bití, vyhrožování nesplnitelného,
- vyhnání dítěte z domu.⁷⁰

---

⁶⁹ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*, s. 18

⁷⁰ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*, s. 20-22

5.7 Spolupráce pedagoga s dalšími službami

Je žádoucí, aby měla škola povědomí o lékařských a dalších službách v jejím blízkém i vzdálenějším okolí, jež se zaměřují na pomoc osobám, které trpí problémy s návykovými látkami. Vhodné je také ze strany pedagogů tato zařízení a poskytovatele služeb navštívit a zjistit si všechny náležitosti. Vhodná je také součinnost pedagogů s rodiči či žáky, kteří mají s těmito službami zkušenosti. Mezi spojence škol se tak například řadí:

- pediatr či dětský psycholog,
- poradny zaměřené na pedagogicko-psychologickou pomoc, ty provádí vyšetření mimo školu, což je výhoda, pokud dítě nedůvěřuje své škole. Nevýhodou těchto zařízení je dlouhá objednávací doba.
- zařízení orientující se na pomoc ohroženým dětem, například linka důvěry,
- poradny zaměřující se na pomoc rodinám,
- policie.⁷¹

---

⁷¹ Srov. NEŠPOR, K., CSÉMY, L., PERNICOVÁ, H. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí*, s. 24-25

II EMPIRICKÁ ČÁST

6 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

V této části diplomové práce se zabýváme popisem a výsledky výzkumného šetření zaměřeného na první zkušenost s alkoholem a cigaretami, jejich nynější pravidelnou konzumací a další zkušenosti s jinými návykovými látkami žáků 3., 4. a 5. ročníků základních škol. Kapitola je rozdělena do podkapitol, které se zabývají cílem výzkumného šetření, stanovením hypotéz, metodologií výzkumu, popisem vzorku, průběhem výzkumu, výsledky výzkumu a diskuzí.

6.1 Cíle výzkumného šetření

Hlavním cílem tohoto výzkumu bylo zjistit, zda žáci 3., 4. a 5. ročníků základní školy vyzkoušeli alkohol a cigaretu, v kolika letech se tak stalo poprvé, zda i nyní v konzumaci alkoholu a cigaret pokračují a v jaké četnosti. Zajímalo nás, jestli je tato konzumace pravidelnější u chlapců než u dívek.

Dále jsme zjišťovali, s kým a kde poprvé žáci ochutnali alkohol a cigaretu, zda jim po těchto návykových látkách bylo špatně. U alkoholu nás zajímalo i to, který druh žáci ochutnali poprvé.

Zabývali jsme se i tím, zda žáci vyzkoušeli jinou návykovou látku, než je alkohol nebo cigareta. Zaměřili jsme se proto na zjištění, zda respondentům někdo z jejich okolí nabízel drogu. Ke zkvalitnění těchto závěrů bylo třeba podrobit respondenty dotazu, co si myslí, že jsou drogy a kde se o nich nejvíce dozvěděli.

6.2 Stanovení hypotéz

Hypotézy jsou nezbytným základem, na němž je možno stavět kvalitativně hodnotné výzkumné šetření v různých oblastech výzkumu. Jedná se o tezi, která je pokládána pomocí oznamovací věty. Cílem hypotézy je vyjádřit vzájemný poměr mezi dvojicí zkoumaných proměnných. V opačném případě by se již totiž nejednalo o vědeckou hypotézu a výzkumné

šetření by tak postrádalo význam. Právě z tohoto důvodu jsou hypotézy za všech okolností pokládány jako teze zabývající se následky, rozdíly či vzájemnými vztahy.⁷²

Součástí diplomové práce je empirická část, jejímž smyslem je snaha o ověření hypotéz. Ty byly stanoveny jako základní kámen této práce ještě před započítím samotného výzkumného šetření. Níže uvedené hypotézy se týkají první zkušenosti s alkoholem a cigaretou a jejich nynější pravidelnou konzumací.

Hypotéza 1:

Alkohol ochutnalo více žáků v 5. ročníku než žáků ve 3. a 4. ročníku.

Hypotéza 2:

Chlapci ve věku 8-11 let konzumují alkohol pravidelně častěji než dívky v tomto věku.

Hypotéza 3:

První zkušenost s alkoholem mají děti více ve společnosti kamarádů než kohokoliv jiného.

Hypotéza 4:

Cigaretu ochutnalo více žáků v 5. ročníku než žáků ve 3. a 4. ročníku.

Hypotéza 5:

Chlapci ve věku 8-11 let kouří cigarety pravidelně častěji než dívky v tomto věku.

Hypotéza 6:

Zkušenost s jinými návykovými látkami mají chlapci ve věku 8-11 let vyšší než dívky tohoto věku.

Hypotéza 7:

Děti ve věku 8-11 let se informace o drogách dozvídají z jiných zdrojů více než z výuky ve škole.

---

⁷² Srov. CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu*, s. 17-18

6.3 Metodologie výzkumu

Výzkum byl prováděn za pomoci metody dotazníku. Tato metoda patří mezi nejpoužívanější metody v pedagogickém výzkumu. Díky dotazníku jsme schopni hromadného získávání informací. Je ekonomicky výhodný – velké množství údajů za krátký čas. Je to metoda předem připraveného písemného kladení otázek a písemného odpovídání. Dotazníkové otázky se jinak nazývají položky a osoba, která dotazník vyplňuje, se označuje jako respondent. Otázky v dotazníku mohou být otevřené, uzavřené, polouzavřené nebo škálové.⁷³

Pro tento výzkum byl použit dotazník, který byl sestaven na jaře 2012. Obsahuje část vstupní, kde jsou respondenti seznámeni s autorem a účelem vyplnění dotazníku a informací, že je dotazník anonymní. Jsou v ní ukázkové příklady, jak dotazník vyplňovat a obsahuje i položky ke zvolení pohlaví, věku a ročníku. Poté následuje část druhá, jež obsahuje dvacet položek. Mezi těmito položkami nalezneme jednu položku otevřenou, deset uzavřených, sedm polouzavřených a dvě škálové. V závěrečné části dotazníku se nachází poděkování respondentům za jejich odpovědi.

6.4 Popis výzkumného vzorku

Pro výzkumné šetření byli zvoleni žáci 3., 4. a 5. ročníků dvou základních škol ve Zlínském kraji, okrese Vsetín. Jedna z těchto škol byla ZŠ Zubří, druhá škola byla ZŠ Videčská v Rožnově pod Radhoštěm. Obě školy jsou plně organizované. Důvodem výběru těchto škol bylo jejich přívětivé uvítání výzkumného šetření. Šetření proběhlo v červnu 2012.

ZŠ Zubří

Plně organizovaná škola, která se nachází ve městě Zubří. Škola má první a druhý stupeň rozdělen do dvou budov. Je zaměřena především na sport - házenou a gymnastiku. Výzkumné šetření na této škole proběhlo 26. června 2012 ve 3., 4. a 5. ročníku.

---

⁷³ Srov. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, s. 121-128

ZŠ Videčská

Taktéž plně organizovaná škola, která se nachází ve městě Rožnov pod Radhoštěm. Škola je rozdělena na první i druhý stupeň. Oba stupně se nachází v jedné budově. Výzkumné šetření na této škole proběhlo 27. června 2012 ve 3., 4. a 5. ročníku.

Při vyhodnocování výsledků výzkumu jsme vycházeli z jednotlivých ročníků, pohlaví i celkového počtu respondentů 128. Z tohoto počtu bylo 64 dívek a 64 chlapců.

Tabulka 1 – je uveden počet dívek a chlapců v jednotlivých ročnících

Ročník	Pohlaví		
	Dívky	Chlapci	Celkem
3. ročník	25	17	42
4. ročník	19	20	39
5. ročník	20	27	47
Celkem	64	64	128

6.5 Průběh výzkumu

Dotazník byl určen pro žáky 3., 4., a 5. ročníků základních škol. Před samotným výzkumným šetřením byl proveden předvýzkum, aby bylo zjištěno, zda je dotazník srozumitelný a pochopitelný. Předvýzkum byl uskutečněn dívkou z 5. ročníku základní školy. Ta neměla problém se žádnou položkou dotazníku, vše pro ni bylo srozumitelné i pochopitelné. Dále nás zajímala délka času, která musela být dívkou věnována na vyplnění dotazníku. Ta činila 13 minut. Proto čas pro výzkumné šetření byl prodloužen na 20 minut.

Předtím, než mohlo být výzkumné šetření uskutečněno, museli být osloveni nejprve ředitelé základních škol, aby toto šetření povolili. Ředitelé škol byli velice ochotní a vstřícní, takže bez jakýchkoliv problémů bylo dle předchozí domluvy umožněno provést výzkumné šetření.

Dne 26. června 2012 bylo výzkumné šetření uskutečněno na základní škole Zubří. Zde výzkumné šetření probíhalo pod vedením paní zástupkyně základní školy Zubří, která po předchozích instrukcích dohlížela na vyplňování dotazníků respondenty ve 3., 4. a 5. ročníku. Po ukončení výzkumného šetření bylo konzultováno s paní zástupkyní o průběhu vyplňování dotazníku, zda respondentům činila některá z položek dotazníku problémy nebo naopak neměli problémy s žádnou částí dotazníku. Respondentům nečinila problém žádná položka a dotazník byl vyplněn do stanovených 20 minut.

Dne 27. června 2012 bylo výzkumné šetření uskutečněno na základní škole Videčská v Rožnově pod Radhoštěm. Zde výzkumné šetření probíhalo pod vedením mé osoby. Žáci postupně ve 3., 4. a 5. ročníku byli seznámeni s dotazníkem, čemu se věnuje a co jeho prostřednictvím chceme zjistit. Byli seznámeni se způsobem vyplňování dotazníku a především bylo zdůrazněno, že dotazník je anonymní, proto se nemají nikam podepisovat. Bylo také řečeno, že pokud se při vyplňování dotazníku setkají s určitým problémem, mohou se kdykoliv a na cokoliv zeptat. Respondenti ve většině rozuměli všem položkám, občas se objevil dotaz, zda opravdu mají přejít z určité položky, na kterou odpověděli ne, na další předem určenou položku. Ve 3. ročníku vyplňování dotazníku trvalo déle než ve 4. nebo v 5. ročníku. Vždy však vyplnění trvalo nejdéle do 20 minut.

6.6 Výsledky výzkumu

V analýze dosažených hodnot jsou uvedeny tři vzájemně související tabulky, které jsou součástí jedné z definovaných otázek v dotazníku. V první tabulce je vždy srovnáván společný vzorek chlapců a děvčat ze 3., 4. a 5. ročníku s následným celkovým shrnutím a srovnáním společného vzorku chlapců a děvčat. Jedna ze dvou zbývajících tabulek, sounáležití s danou otázkou, se samostatně zabývá vzorkem chlapců 3., 4. a 5. ročníku a následným celkovým shrnutím a srovnáním výsledků mezi všemi ročníky chlapců. Druhá z těchto tabulek se zabývá vzorkem děvčat 3., 4. a 5. ročníku a následným celkovým shrnutím a srovnáním výsledků mezi všemi ročníky děvčat.

Tabulka 2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 3 (Ochutnal/a jsi alkohol?)

	Dívky i chlapci					
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	37	88,1	28,9	5	11,9	3,9
4. ročník	28	71,8	21,9	11	28,2	8,6
5. ročník	42	89,4	32,8	5	10,6	3,9
Celkem	107	-	83,6	21	-	16,4

Tabulka 2.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 3 (Ochutnal/a jsi alkohol?)

	Dívky					
Ročník	A	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	22	88,0	34,4	3	12,0	4,7
4. ročník	13	68,4	20,3	6	31,6	9,4
5. ročník	17	85,0	26,6	3	15,0	4,7
Celkem	52	-	81,3	12	-	18,8

Tabulka 2.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 3 (Ochutnal/a jsi alkohol?)

	Chlapci					
Ročník	A	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	15	88,2	23,4	2	11,8	3,1
4. ročník	15	75,0	23,4	5	25	7,8
5. ročník	25	92,6	39,1	2	7,4	3,1
Celkem	55	-	85,9	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 2, 2.1, 2.2.

a) ano

b) ne

V tabulce 2, *Dívky i chlapci*, byla odpověď *a* – ano nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 88,1 %, ve 4. ročníku v 71,8 % a v 5. ročníku v 89,4 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (83,6 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b* – ne (16,4 %)

V tabulce 2.1, *Dívky*, byla odpověď *a – ano* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 68,4 % a v 5. ročníku v 85,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *a* volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (18,8 %)

V tabulce 2.2, *Chlapci*, byla odpověď *a – ano* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 88,2 %, ve 4. ročníku v 75,0 % a v 5. ročníku v 92,6 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *a* volena v nejvyšší procentuální míře (85,9 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (14,1 %).

Tabulka 3 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 4 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?)

Ročník	Dívky i chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	4,8	1,6	7	16,7	5,5	11	26,2	8,6	17	40,5	13,3	5	11,9	3,9
4. ročník	0	0,0	0,0	4	10,3	3,1	6	15,4	4,7	18	46,2	14,1	11	28,2	8,6
5. ročník	2	4,3	1,6	3	6,4	2,3	11	23,4	8,6	26	55,3	20,3	5	10,6	3,9
Celkem	4	-	3,1	14	-	10,9	28	-	21,9	61	-	47,7	21	-	16,4

Tabulka 3.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 4 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?)

Ročník	Dívky														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	1	4,0	1,6	6	24,0	9,4	7	28,0	10,9	8	32,0	12,5	3	12,0	4,7
4. ročník	0	0,0	0,0	3	15,8	4,7	2	10,5	3,1	8	42,1	12,5	6	31,6	9,4
5. ročník	1	5,0	1,6	1	5,0	1,6	5	25,0	7,8	10	50,0	15,6	3	15,0	4,7
Celkem	2	-	3,1	10	-	15,6	14	-	21,9	26	-	40,6	12	-	18,8

Tabulka 3.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 4 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?)

Ročník	Chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	1	5,9	1,6	1	5,9	1,6	4	23,5	6,3	9	52,9	14,1	2	11,8	3,1
4. ročník	0	0,0	0,0	1	5,0	1,6	4	20,0	6,3	10	50,0	15,6	5	25,0	7,8
5. ročník	1	3,7	1,6	2	7,4	3,1	6	22,2	9,4	16	59,3	25,0	2	7,4	3,1
Celkem	2	-	3,1	4	-	6,3	14	-	21,9	35	-	54,7	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 3, 3.1, 3.2.

- a) do 3 let
- b) 4-5 let
- c) 6-7 let
- d) 8-11 let
- e) neochutnal/a

V tabulce 3, *Dívky i chlapci*, byla možnost *d – 8-11 let* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 40,5 %, ve 4. ročníku v 46,2 % a v 5. ročníku v 55,3 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *d* také volena v nejvyšší procentuální míře (47,7 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *c – 4-7 let* (21,1 %), na třetím místě možnost *e – neochutnal/a* (14,1 %), na čtvrtém místě možnost *b – 4-5 let* (6,3 %), na pátém místě možnost *a – do 3 let* (3,1 %).

V tabulce 3.1, *Dívky*, byla možnost *d – 8-11 let* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 32,0 %, ve 4. ročníku v 42,1 % a v 5. ročníku v 50,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *d* také volena v nejvyšší procentuální míře (40,6 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *c – 4-7 let* (21,9 %), na třetím místě možnost *e – neochutnal/a* (18,8 %), na čtvrtém místě možnost *b – 4-5 let* (15,6 %), na pátém místě možnost *a – do 3 let* (3,1 %).

V tabulce 3.2, *Chlapci*, byla možnost *d – 8-11 let* byla nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 14,1 %, ve 4. ročníku v 15,6 % a v 5. ročníku v 25,0 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *d* také volena v nejvyšší procentuální míře (54,7 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *c – 4-7 let* (21,9 %), na třetím místě možnost *e – neochutnal/a* (14,1 %), na čtvrtém místě možnost *b – 4-5 let* (6,3 %), na pátém místě možnost *a – do 3 let* (3,1 %).

Tabulka 4 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 5 (Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?)

Ročník	Dívky i chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	27	64,3	21,1	4	9,5	3,1	2	4,8	1,6	4	9,5	3,1	5	11,9	3,9
4. ročník	22	56,4	17,2	3	7,7	2,3	0	0,0	0,0	3	7,7	2,3	11	28,2	8,6
5. ročník	34	72,3	26,6	4	8,5	3,1	3	6,4	2,3	1	2,1	0,8	5	10,6	3,9
Celkem	83	-	64,8	11	-	8,6	5	-	3,9	8	-	6,3	21	-	16,4

Tabulka 4.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 5 (Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?)

Ročník	Dívky														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	18	72,0	28,1	3	12,0	4,7	1	4,0	1,6	0	0,0	0,0	3	12,0	4,7
4. ročník	9	47,4	14,1	1	5,3	1,6	0	0,0	0,0	3	15,8	4,7	6	31,6	9,4
5. ročník	15	75,0	23,4	2	10,0	3,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	15,0	4,7
Celkem	42	-	65,6	6	-	9,4	1	-	1,6	3	-	4,7	12	-	18,8

Tabulka 4.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 5 (Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?)

Ročník	Chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	9	52,9	14,1	1	5,9	1,6	1	5,9	1,6	4	23,5	6,3	2	11,8	3,1
4. ročník	13	65,0	20,3	2	10,0	3,1	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	5	25,0	7,8
5. ročník	19	70,4	29,7	2	7,4	3,1	3	11,1	4,7	1	3,7	1,6	2	7,4	3,1
Celkem	41	-	64,1	5	-	7,8	4	-	6,3	5	-	7,8	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 4, 4.1, 4.2.

- a) pivo
- b) víno
- c) slivovice
- d) jiný (uved' jaký)
- e) neochutnal/a

V tabulce 4, *Dívky i chlapci*, byla možnost *a – pivo* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena respondenty v 64,3 %, ve 4. ročníku v 56,4 % a v 5. ročníku v 72,3 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (64,8 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *e – neochutnal/a* (16,4 %), na třetím místě možnost *b – víno* (8,6 %), na čtvrtém místě možnost *d – jiný (uved' jaký)*, (6,3 %), kde čtyřmi respondenty ze 3. ročníku byl uveden alkoholický nápoj koňak, jedním respondentem ze 3. ročníku byl uveden nápoj Puschkin, jedním respondentem z 3. ročníku byl uveden burčák a jedním chlapcem z 3. a 5. ročníku byl uveden rum. Na pátém místě byla umístěna možnost *c – slivovice* (3,9 %).

V tabulce 4.1, *Dívky*, byla možnost *a – pivo* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 72,0 %, ve 4. ročníku v 47,4 % a v 5. ročníku v 75,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (65,6 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *e – neochutnal/a* (18,8 %), na třetím místě možnost *b – víno* (9,4 %), na čtvrtém místě možnost *d – jiný (uved' jaký)*, (4,7 %), kde dvěma dívkami z 3. ročníku byl uveden nápoj koňak, jednou dívkou z 3. ročníku byl uveden alkoholický nápoj Puschkin. Na pátém místě byla umístěna možnost *c – slivovice* (1,6 %).

V tabulce 4.2, *Chlapci*, byla možnost *a – pivo* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 65,0 % a v 5. ročníku v 70,4 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (64,1 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *e – neochutnal/a* (14,1 %), na shodném třetím a čtvrtém místě možnost *b – víno* (7,8 %) a možnost *d – jiný*

(*uved' jaký*), (7,8 %), kde dvěma chlapci ze 3. ročníku byl uveden nápoj koňak, jedním chlapcem z 3. ročníku byl uveden nápoj burčák a jeden chlapec z 3. a 5. ročníku uvedl rum. Na pátém místě byla umístěna možnost *c – slivovice* (6,3 %).

Tabulka 5 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 6 (*Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?*)

Ročník	Dívky i chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	26	61,9	20,3	5	11,9	3,9	2	4,8	1,6	4	9,5	3,1	5	11,9	3,9
4. ročník	22	56,4	17,2	4	10,3	3,1	0	0,0	0,0	2	5,1	1,6	11	28,2	8,6
5. ročník	31	66,0	24,2	6	12,8	4,7	1	2,1	0,8	4	8,5	3,1	5	10,6	3,9
Celkem	79	-	61,7	15	-	11,7	3	-	2,3	10	-	7,8	21	-	16,4

Tabulka 5.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 6 (*Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?*)

Ročník	Dívky														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	16	64,0	25,0	3	12,0	4,7	2	8,0	3,1	1	4,0	1,6	3	12,0	4,7
4. ročník	10	52,6	15,6	2	10,5	3,1	0	0,0	0,0	1	5,3	1,6	6	31,6	9,4
5. ročník	12	60,0	18,8	3	15,0	4,7	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	3	15,0	4,7
Celkem	38	-	59,4	8	-	12,5	2	-	3,1	4	-	6,3	12	-	18,8

Tabulka 5.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 6 (*Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?*)

Ročník	Chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	10	58,8	15,6	2	11,8	3,1	0	0,0	0,0	3	17,6	4,7	2	11,8	3,1
4. ročník	12	60,0	18,8	2	10,0	3,1	0	0,0	0,0	1	5,0	1,6	5	25,0	7,8
5. ročník	19	70,4	29,7	3	11,1	4,7	1	3,7	1,6	2	7,4	3,1	2	7,4	3,1
Celkem	41	-	64,1	7	-	10,9	1	-	1,6	6	-	9,4	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 5, 5.1, 5.2.

- a) doma
 b) v restauraci, hospodě
 c) venku s kamarády
 d) jinde (uved' kde)
 e) neochutnal/a

V tabulce 5, *Dívky i chlapci*, byla možnost *a – doma* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 61,9 %, ve 4. ročníku v 56,4 % a v 5. ročníku v 66,0 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (61,7 %), na druhém místě možnost *e – neochutnal/a* (16,4 %), na třetím místě možnost *b – v restauraci, hospodě* (11,7 %), na čtvrtém místě možnost *d – jinde (uved' kde)*, (7,8 %), kde čtyřmi respondenty ze 3. ročníku, jedním respondentem ze 4. ročníku a třemi respondenty z 5. ročníku bylo uvedeno na návštěvě, jedním respondentem ze 4. ročníku bylo uvedeno na túře a jedním respondentem z 5. ročníku bylo uvedeno na sportovním soustředění. Na pátém místě byla umístěna možnost *c – venku s kamarády* (3,9 %).

V tabulce 5.1, *Dívky*, byla možnost *a – doma* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 64,0 %, ve 4. ročníku v 52,6 % a v 5. ročníku v 60,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (59,4 %), na druhém místě možnost *e – neochutnal/a* (18,8 %), na třetím místě možnost *b – v restauraci, hospodě* (12,5 %), na čtvrtém místě možnost *d – jinde (uved' kde)*, (6,3 %), kde jednou dívkou ze 3. a 5. ročníku bylo uvedeno na návštěvě, jednou dívkou ze 4. ročníku na túře a jednou dívkou z 5. ročníku na sportovním soustředění. Na pátém místě byla umístěna možnost *c – venku s kamarády* (3,1 %).

V tabulce 5.2, *Chlapci*, byla možnost *a – doma* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 58,8 %, ve 4. ročníku v 60,0 % a v 5. ročníku v 70,4 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *a* také volena v nejvyšší procentuální míře (64,1 %), na druhém místě možnost *e – neochutnal/a* (14,1 %), na třetím místě možnost *b – v restauraci, hospodě* (10,9 %), na čtvrtém místě možnost *d – jinde (uved' kde)*, (9,4 %), kde jedním chlapcem ze 3. a 4. ročníku bylo uvedeno na návštěvě a dvěma chlapci z 5. ročníku bylo taktéž uvedeno na návštěvě. Na pátém místě byla umístěna možnost *c – venku s kamarády* (1,6 %).

Tabulka 6 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 7 (S kým jsi poprvé pil/a alkohol? (Možnost více odpovědí.))

Ročník	Dívky i chlapci																	
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.
3. ročník	1	2,3	0,8	0	0,0	0,0	2	4,7	1,6	26	60,5	20,2	9	20,9	7,0	5	11,6	3,9
4. ročník	1	2,6	0,8	0	0,0	0,0	1	2,6	0,8	23	59,0	17,8	3	7,7	2,3	11	28,2	8,5
5. ročník	4	8,5	3,1	0	0,0	0,0	3	6,4	2,3	32	68,1	24,8	3	6,4	2,3	5	10,6	3,9
Celkem	6	-	4,7	0	-	0,0	6	-	4,7	81	-	62,8	15	-	11,6	21	-	16,3

Tabulka 6.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 7 (S kým jsi poprvé pil/a alkohol? (Možnost více odpovědí.))

Ročník	Dívky																	
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.
3. ročník	1	3,8	1,5	0	0,0	0,0	1	3,8	1,5	16	61,5	24,6	5	19,2	7,7	3	11,5	4,6
4. ročník	1	5,3	1,5	0	0,0	0,0	1	5,3	1,5	10	52,6	15,4	1	5,3	1,5	6	31,6	9,2
5. ročník	1	5,0	1,5	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	13	65,0	20,0	1	5,0	1,5	3	15,0	4,6
Celkem	3	-	4,6	0	-	0,0	4	-	6,2	39	-	60,0	7	-	10,8	12	-	18,5

Tabulka 6.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 7 (S kým jsi poprvé pil/a alkohol? (Možnost více odpovědí.))

Ročník	Chlapci																	
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,9	1,6	10	58,8	15,6	4	23,5	6,3	2	11,8	3,1
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	13	65,0	20,3	2	10,0	3,1	5	25,0	7,8
5. ročník	3	11,1	4,7	0	0,0	0,0	1	3,7	1,6	19	70,4	29,7	2	7,4	3,1	2	7,4	3,1
Celkem	3	-	4,7	0	-	0,0	2	-	3,1	42	-	65,6	8	-	12,5	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 6, 6.1, 6.2.

- a) s kamarády   c) se sourozencem   e) s někým jiným (uved' s kým)
b) se spolužáky   d) s rodiči   f) neochutnal/a

V tabulce 6, *Dívky i chlapci*, byla možnost *d – s rodiči* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 60,5 %, ve 4. ročníku v 59,0 % a v 5. ročníku v 68,1 %. Z celkového počtu byla možnost *d* také volena v nejvyšší procentuální míře (62,8 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *f – neochutnal/a* (16,3 %), na třetím místě možnost *e – s někým jiným (uved' s kým)*, (11,6 %), kde třemi respondenty ze 3. ročníku bylo uvedeno s dědou, třemi respondenty se strejdou, dvěma respondenty se sestřenicí, jedním respondentem s babičkou. Ve 4. ročníku bylo respondenty uvedeno s babičkou, s dědou nebo sám. V 5. ročníku bylo respondenty uvedeno s babičkou, dědou, bratrancem. Na shodném čtvrtém a pátém místě byla umístěna možnost *a – s kamarády* (4,7 %) a možnost *c – se sourozencem* (4,7 %), na šestém místě možnost *b – se spolužáky* (0,0 %).

V tabulce 6.1, *Dívky*, byla možnost *d – s rodiči* byla nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 61,5 %, ve 4. ročníku v 52,6 % a v 5. ročníku v 65,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *d* volena v nejvyšší procentuální míře (60,0 %), na druhém místě možnost *f – neochutnal/a* (18,5 %), na třetím místě možnost *e – s někým jiným (uved' s kým)*, (10,8 %), kde dvěma dívkami ze 3. ročníku bylo uvedeno se sestřenicí, dalšími dívkami ze 3. ročníku bylo uvedeno se strejdou, s dědou, s babičkou. Dívkou ze 4. ročníku bylo uvedeno s babičkou a dívkou z 5. ročníku bylo uvedeno s dědou. Na čtvrtém místě byla umístěna možnost *c – se sourozencem* (6,2 %), na pátém místě možnost *a – s kamarády* (4,6 %), na šestém místě možnost *b – se spolužáky* (0,0 %).

V tabulce 6.2, *Chlapci*, byla možnost *d – s rodiči* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 58,8 %, ve 4. ročníku v 65,0 % a v 5. ročníku v 70,4 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *d* volena v nejvyšší procentuální míře (65,6 %), na druhém místě možnost *f – neochutnal/a* (14,1 %), na třetím místě možnost *e – s někým jiným (uved' s kým)*, (12,5 %), kde dvěma chlapci z 3. ročníku bylo uvedeno s dědou, dalšími dvěma chlapci z 3. ročníku bylo uvedeno se strejdou. Chlapcem ze 4. ročníku bylo uvedeno s dědou, dalším chlapcem ze 4. ročníku bylo uvedeno, že poprvé pil alkohol sám. Chlapci z 5. ročníku bylo uvedeno s babičkou, s bratrancem. Na čtvrtém místě byla umístěna možnost *a – s kamarády* (4,7 %), na pátém místě možnost *c – se sourozencem* (3,1 %), na šestém místě možnost *b – se spolužáky* (0,0 %).

Možnost více odpovědí: dívkou z 3. ročníku bylo na otázku, *S kým jsi poprvé pil/a alkohol? (Možnost více odpovědí.)*, odpovězeno dvěma možnostmi *c – se sourozencem*, *d – s rodiči*.

Tabulka 7 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 8 (Chutnal ti napoprvé alkohol?)

	Dívky i chlapci								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	18	42,9	14,1	19	45,2	14,8	5	11,9	3,9
4. ročník	12	30,8	9,4	16	41,0	12,5	11	28,2	8,6
5. ročník	15	31,9	11,7	27	57,4	21,1	5	10,6	3,9
Celkem	45	-	35,2	62	-	48,4	21	-	16,4

Tabulka 7.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 8 (Chutnal ti napoprvé alkohol?)

	Dívky								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	9	36,0	14,1	13	52,0	20,3	3	12,0	4,7
4. ročník	4	21,1	6,3	9	47,4	14,1	6	31,6	9,4
5. ročník	6	30,0	9,4	11	55,0	17,2	3	15,0	4,7
Celkem	19	-	29,7	33	-	51,6	12	-	18,8

Tabulka 7.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 8 (Chutnal ti napoprvé alkohol?)

	Chlapci								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	9	52,9	14,1	6	35,3	9,4	2	11,8	3,1
4. ročník	8	40,0	12,5	7	35,0	10,9	5	25,0	7,8
5. ročník	9	33,3	14,1	16	59,3	25,0	2	7,4	3,1
Celkem	26	-	40,6	29	-	45,3	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 7, 7.1, 7.2.

- a) ano
- b) ne
- c) neochutnal/a

V tabulce 7, *Dívky i chlapci*, byla možnost *b* – *ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 45,2 %, ve 4. ročníku v 41,0 % a v 5. ročníku v 57,4 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* volena v nejvyšší

procentuální míře (48,4 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (35,2 %), na třetím místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (16,4 %).

V tabulce 7.1, *Dívky*, byla možnost *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 52,0 %, ve 4. ročníku v 47,4 % a v 5. ročníku v 55,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *b* také volena v nejvyšší procentuální míře (51,6 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (29,7 %), na třetím místě možnost *c – neochutnal/a* (18,8 %).

V tabulce 7.2, *Chlapci*, byla možnost *b – ne* z celkového počtu chlapců v nejvyšší procentuální míře (45,3 %). U ročníku to však neplatí. Ve 3. ročníku byla možnost *b* volena v 35,3 %, ve 4. ročníku v 35,0 % a v 5. ročníku v 59,3 %. Na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (40,6 %), na třetím místě možnost *c – neochutnal/a* (14,1 %).

Tabulka 8 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 9 (Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?)

Ročník	Dívky i chlapci								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	4,8	1,6	35	83,3	27,3	5	11,9	3,9
4. ročník	2	5,1	1,6	26	66,7	20,3	11	28,2	8,6
5. ročník	7	14,9	5,5	35	74,5	27,3	5	10,6	3,9
Celkem	11	-	8,6	96	-	75,0	21	-	16,4

Tabulka 8.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 9 (Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?)

Ročník	Dívky								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	8,0	3,1	20	80,0	31,3	3	12,0	4,7
4. ročník	2	10,5	3,1	11	57,9	17,2	6	31,6	9,4
5. ročník	3	15,0	4,7	14	70,0	21,9	3	15,0	4,7
Celkem	7	-	10,9	45	-	70,3	12	-	18,8

Tabulka 8.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 9 (Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?)

Ročník	Chlapci								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	15	88,2	23,4	2	11,8	3,1
4. ročník	0	0,0	0,0	15	75,0	23,4	5	25,0	7,8
5. ročník	4	14,8	6,3	21	77,8	32,8	2	7,4	3,1
Celkem	4	-	6,3	51	-	79,7	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 8, 8.1, 8.2.

- a) ano
- b) ne
- c) neochutnal/a

V tabulce 8, *Dívky i chlapci*, byla možnost *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 83,3 %, ve 4. ročníku v 66,7 % a v 5. ročníku v 74,5 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* volena v nejvyšší procentuální míře (75,0 %), na druhém místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (16,4 %), na třetím místě možnost *a – ano* (8,6 %).

V tabulce 8.1, *Dívky*, byla možnost *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 80,0 %, ve 4. ročníku v 57,9 % a v 5. ročníku v 70,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *b* také volena v nejvyšší procentuální míře (70,3 %), na druhém místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (18,8 %), na třetím místě možnost *a – ano* (10,9 %).

V tabulce 8.2, *Chlapci*, byla možnost *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 88,2 %, ve 4. ročníku v 75,0 % a v 5. ročníku v 77,8 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* volena v nejvyšší procentuální míře (79,7 %), na druhém místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (14,1 %), na třetím místě možnost *a – ano* (6,3 %).

Tabulka 9 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 10 (Piješ alkohol v současné době?)

	Dívky i chlapci								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	24	57,1	18,8	13	31,0	10,2	5	11,9	3,9
4. ročník	9	23,1	7,0	19	48,7	14,8	11	28,2	8,6
5. ročník	9	19,1	7,0	33	70,2	25,8	5	10,6	3,9
Celkem	42	-	32,8	65	-	50,8	21	-	16,4

Tabulka 9.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 10 (Piješ alkohol v současné době?)

	Dívky								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	16	64,0	25,0	6	24,0	9,4	3	12,0	4,7
4. ročník	2	10,5	3,1	11	57,9	17,2	6	31,6	9,4
5. ročník	3	15,0	4,7	14	70,0	21,9	3	15,0	4,7
Celkem	21	-	32,8	31	-	48,4	12	-	18,8

Tabulka 9.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 10 (Piješ alkohol v současné době?)

	Chlapci								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	8	47,1	12,5	7	41,2	10,9	2	11,8	3,1
4. ročník	7	35,0	10,9	8	40,0	12,5	5	25,0	7,8
5. ročník	6	22,2	9,4	19	70,4	29,7	2	7,4	3,1
Celkem	21	-	32,8	34	-	53,1	9	-	14,1

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 9, 9.1, 9.2.

- a) ano
- b) ne
- c) neochutnal/a

V tabulce 9, *Dívky i chlapci*, byla možnost *b – ne* z celkového počtu respondentů v nejvyšší procentuální míře (50,8 %). U ročníku to však neplatí. Ve 3. ročníku byla možnost

b volena v 31,0 %, ve 4. ročníku v 48,7 % a v 5. ročníku v 70,2 %. Na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (32,8 %), na třetím místě možnost *c – neochutnal/a* (16,4 %).

V tabulce 9.1, *Dívky*, byla možnost *b – ne* z celkového počtu dívek v nejvyšší procentuální míře (48,4 %). U ročníku to však neplatí. Ve 3. ročníku byla možnost *b* volena v 24,0 %, ve 4. ročníku v 57,9 % a v 5. ročníku v 70,0 %. Na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (32,8 %), na třetím místě možnost *c – neochutnal/a* (18,8 %).

V tabulce 9.2, *Chlapci*, byla možnost *b – ne* z celkového počtu chlapců v nejvyšší procentuální míře (53,1 %). U ročníku to však neplatí. Ve 3. ročníku byla možnost *b* volena v 41,2 %, ve 4. ročníku v 40,0 % a v 5. ročníku v 70,4 %. Na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (32,8 %), na třetím místě možnost *c – neochutnal/a* (14,1 %).

Tabulka 10 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 11 (*Piješ alkohol v současné době pravidelně?*)

	Dívky i chlapci																	
	A												b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
Ročník	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.						
3. ročník	1	2,4	0,8	7	16,7	5,5	4	9,5	3,1	8	19	6,3	17	40,5	13,3	5	11,9	3,9
4. ročník	0	0,0	0,0	2	5,1	1,6	1	2,6	0,8	3	7,7	2,3	22	56,4	17,2	11	28,2	8,6
5. ročník	1	2,1	0,8	1	2,1	0,8	4	8,5	3,1	2	4,3	1,6	34	72,3	26,6	5	10,6	3,9
Celkem	2	-	1,6	10	-	7,8	9	-	7,0	13	-	10,2	73	-	57,0	21	-	16,4

V tabulce 10, *Dívky i chlapci*, byla možnost *b – ne* nejvíce volenou z celkového počtu respondentů (57,0 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (16,4 %), na třetím místě možnost *a – ano – méně často* (10,2 %), na čtvrtém místě možnost *a – ano – jednou za týden* (7,8 %), na pátém místě možnost *a – ano – jednou za měsíc* (7,0 %), na šestém místě možnost *a – ano – denně* (1,6 %).

V tabulce 10.1, *Dívky*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou z celkového počtu dívek (54,7 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (18,8 %), na třetím místě možnost *a – ano – méně často* (12,5 %), na shodném čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *a – ano – jednou za týden* (6,3 %), *a – ano – jednou za měsíc* (6,3 %), na šestém místě možnost *a – ano – denně* (1,6 %).

V tabulce 10.2, *Chlapci*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou z celkového počtu chlapců (59,4 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *c – neochutnal/a* (14,1 %), na třetím místě možnost *a – ano – jednou za týden* (9,4 %), na shodném čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *a – ano – jednou za měsíc* (7,8 %), *a – ano – méně často* (7,8 %), na šestém místě možnost *a – ano – denně* (1,6 %).

Tabulka 11 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 12 (*Kouřil/a jsi někdy cigaretu?*)

Ročník	Dívky i chlapci					
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	11	26,2	8,6	31	73,8	24,2
4. ročník	4	10,3	3,1	35	89,7	27,3
5. ročník	9	19,1	7,0	38	80,9	29,7
Celkem	24	-	18,8	104	-	81,3

Tabulka 11.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 12 (*Kouřil/a jsi někdy cigaretu?*)

Ročník	Dívky					
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	3	12,0	4,7	22	88,0	34,4
4. ročník	2	10,5	3,1	17	89,5	26,6
5. ročník	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
Celkem	7	-	10,9	57	-	89,1

Tabulka 11.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 12 (Kouřil/a jsi někdy cigaretu?)

Ročník	Chlapci					
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	8	47,1	12,5	9	52,9	14,1
4. ročník	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
5. ročník	7	25,9	10,9	20	74,1	31,3
Celkem	17	-	26,6	47	-	73,4

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 11, 11.1, 11.2.

a) ano

b) ne

V tabulce 11, *Dívky i chlapci*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 73,8 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* také volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (18,8 %)

V tabulce 11.1, *Dívky*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *a* volena v nejvyšší procentuální míře (89,1 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (10,9 %)

V tabulce 11.2, *Chlapci*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *b* volena v nejvyšší procentuální míře (73,4 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano* (26,6 %).

Tabulka 12 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 13 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?)

Ročník	Dívky i chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	1	2,4	0,8	4	9,5	3,1	6	14,3	4,7	31	73,8	24,2
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	2,6	0,8	3	7,7	2,3	35	89,7	27,3
5. ročník	0	0,0	0,0	1	2,1	0,8	2	4,3	1,6	6	12,8	4,7	38	80,9	29,7
Celkem	0	-	0,0	2	-	1,6	7	-	5,5	15	-	11,7	104	-	81,3

Tabulka 12.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 13 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?)

Ročník	Dívky														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	4,0	1,6	2	8,0	3,1	22	88,0	34,4
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,3	1,6	1	5,3	1,6	17	89,5	26,6
5. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
Celkem	0	-	0,0	0	-	0,0	2	-	3,1	5	-	7,8	57	-	89,1

Tabulka 12.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 13 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?)

Ročník	Chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	1	5,9	1,6	3	17,6	4,7	4	23,5	6,3	9	52,9	14,1
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
5. ročník	0	0,0	0,0	1	3,7	1,6	2	7,4	3,1	4	14,8	6,3	20	74,1	31,3
Celkem	0	-	0,0	2	-	3,1	5	-	7,8	10	-	15,6	47	-	73,4

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 12, 12.1, 12.2.

- a) do 3 let
- b) 4–5 let
- c) 6–7 let
- d) 8–11 let
- e) neochutnal/a

V tabulce 12, *Dívky i chlapci*, byla možnost *e – neochutnal/a* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 73,8 %, ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *e* také volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *d – 8-11 let* (11,7 %), na třetím místě možnost *c – 6-7 let* (5,5 %), na čtvrtém místě možnost *b – 4-5 let* (1,6 %), na pátém místě možnost *a – do 3 let* (0,0 %).

V tabulce 12.1, *Dívky*, byla možnost *e – neochutnal/a* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *e* také volena v nejvyšší procentuální míře (89,1 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *d – 8-11 let* (7,8 %), na třetím místě možnost *c – 6-7 let* (3,1 %), na shodném čtvrtém a pátém místě možnost *b – 4-5 let* (0,0 %) a *a – do 3 let* (0,0 %).

V tabulce 12.2, *Chlapci*, byla možnost *e – neochutnal/a* nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *e* také volena v nejvyšší procentuální míře (73,4 %). Na druhém místě byla umístěna možnost *d – 8-11 let* (15,6 %), na třetím místě možnost *c – 6-7 let* (7,8 %), na čtvrtém místě možnost *b – 4-5 let* (3,1 %), na pátém místě možnost *a – do 3 let* (0,0 %).

Tabulka 13 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 14 (*Kde jsi poprvé kouřil/a?*)

Ročník	Dívky i chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	4,8	1,6	0	0,0	0,0	6	14,3	4,7	3	7,1	2,3	31	73,8	24,2
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	7,7	2,3	1	2,6	0,8	35	89,7	27,3
5. ročník	2	4,3	1,6	0	0,0	0,0	5	10,6	3,9	2	4,3	1,6	38	80,9	29,7
Celkem	4	-	3,1	0	-	0,0	14	-	10,9	6	-	4,7	104	-	81,3

Tabulka 13.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 14 (Kde jsi poprvé kouřil/a?)

Ročník	Dívky														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	4,0	1,6	2	8,0	3,1	22	88,0	34,4
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,3	1,6	1	5,3	1,6	17	89,5	26,6
5. ročník	1	5,0	1,6	0	0,0	0,0	1	5,0	1,6	0	0,0	0,0	18	90,0	28,1
Celkem	1	-	1,6	0	-	0,0	3	-	4,7	3	-	4,7	57	-	89,1

Tabulka 13.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 14 (Kde jsi poprvé kouřil/a?)

Ročník	Chlapci														
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	11,8	3,1	0	0,0	0,0	5	29,4	7,8	1	5,9	1,6	9	52,9	14,1
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	0	0,0	0,0	18	90,0	28,1
5. ročník	1	3,7	1,6	0	0,0	0,0	4	14,8	6,3	2	7,4	3,1	20	74,1	31,3
Celkem	3	-	4,7	0	-	0,0	11	-	17,2	3	-	4,7	47	-	73,4

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 13, 13.1, 13.2.

- a) doma
- b) v restauraci, hospodě
- c) venku s kamarády
- d) jinde (uved' kde)
- e) neochutnal/a

V tabulce 13, *Dívky i chlapci*, byla možnost *e* – *neochutnal/a* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 73,8 %, ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *e* také volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %), na druhém místě možnost *c* – *venku s kamarády* (10,9 %), na třetím místě možnost *d* – *jinde (uved' kde)*, (4,7 %), kde dvěma respondenty ze 3. ročníku bylo uvedeno na návštěvě a jedním respondentem venku s otcem. Respondentem ze 4. ročníku bylo uvedeno na návštěvě a dvěma respondenty z 5. ročníku bylo

uvedeno také na návštěvě. Na čtvrtém místě byla umístěna možnost *a – doma*, (3,1 %), na pátém místě možnost *b – v restauraci, hospodě* (0,0 %).

V tabulce 13.1, *Dívky*, byla možnost *e – neochutnal/a* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *e* také volena v nejvyšší procentuální míře (89,1 %), na shodném druhém a třetím místě byly umístěny možnosti *c – venku s kamarády* (4,7 %) a *d – jinde (uved' kde)*, (4,7 %), kde dvěma dívkami ze 3. ročníku a jednou dívkou ze 4. ročníku bylo uvedeno na návštěvě. Na čtvrtém místě byla umístěna možnost *a – doma* (1,6 %), na pátém místě možnost *b – v restauraci, hospodě* (0,0 %).

V tabulce 13.2, *Chlapci*, byla možnost *e – neochutnal/a* nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *e* také volena v nejvyšší procentuální míře (73,4 %), na druhém místě možnost *c – venku s kamarády* (17,2 %), na shodném třetím a čtvrtém místě byly umístěny možnosti *a – doma* (4,7 %) a *d – jinde (uved' kde)*, (4,7 %), kde bylo chlapcem ze 3. ročníku uvedeno venku s otcem a dvěma chlapci z 5. ročníku bylo uvedeno na návštěvě. Na pátém místě byla umístěna možnost *b – v restauraci, hospodě* (0,0 %).

Tabulka 14 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 15 (*S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu? (Možnost více odpovědí.)*)

Ročník	Dívky i chlapci																	
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.
3. ročník	6	13,6	4,6	2	4,5	1,5	0	0,0	0,0	4	9,1	3,1	1	2,3	0,8	31	70,5	23,8
4. ročník	1	2,6	0,8	0	0,0	0,0	1	2,6	0,8	1	2,6	0,8	1	2,6	0,8	35	89,7	26,9
5. ročník	5	10,6	3,8	1	2,1	0,8	0	0,0	0,0	2	4,3	1,5	1	2,1	0,8	38	80,9	29,2
Celkem	12	-	9,2	3	-	2,3	1	-	0,8	7	-	5,4	3	-	2,3	104	-	80,0

Tabulka 14.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 15 (S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu?
(Možnost více odpovědí.))

Ročník	Dívky																	
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.
3. ročník	1	3,8	1,5	1	3,8	1,5	0	0,0	0,0	1	3,8	1,5	1	3,8	1,5	22	84,6	33,8
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,3	1,5	1	5,3	1,5	0	0,0	0,0	17	89,5	26,2
5. ročník	1	5,0	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,0	1,5	0	0,0	0,0	18	90,0	27,7
Celkem	2	-	3,1	1	-	1,5	1	-	1,5	3	-	4,6	1	-	1,5	57	-	87,7

Tabulka 14.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 15 (S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu?
(Možnost více odpovědí.))

Ročník	Chlapci																	
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	d	% z roč.	% z celk.	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.
3. ročník	5	27,8	7,7	1	5,6	1,5	0	0,0	0,0	3	16,7	4,6	0	0,0	0,0	9	50,0	13,8
4. ročník	1	5,0	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,0	1,5	18	90,0	27,7
5. ročník	4	14,8	6,2	1	3,7	1,5	0	0,0	0,0	1	3,7	1,5	1	3,7	1,5	20	74,1	30,8
Celkem	10	-	15,4	2	-	3,1	0	-	0,0	4	-	6,2	2	-	3,1	47	-	72,3

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 14, 14.1, 14.2.

- a) s kamarády
- b) se spolužáky
- c) se sourozencem
- d) s rodiči
- e) s někým jiným (uved' s kým)
- f) neochutnal/a

V tabulce 14, *Dívky i chlapci*, byla možnost *f* – *neochutnal/a* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 70,5 %, v 4. ročníku v 89,5 %, v 5. ročníku v 74,1 %.

ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *f* také volena v nejvyšší procentuální míře (80,0 %), na druhém místě možnost *a – s kamarády* (9,2 %), na třetím místě možnost *d – s rodiči* (5,4 %), na shodném čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *b – se spolužáky* (2,3 %) a *e – s někým jiným (uved' s kým)*, (2,3 %), kde respondent ze 3. ročníku uvedl s tetou, respondent ze 4. ročníku uvedl, že poprvé kouřil sám, respondent z 5. ročníku uvedl s babičkou. Na šestém místě byla umístěna možnost *c – se sourozencem* (0,8 %).

V tabulce 14.1, *Dívky*, byla možnost *f – neochutnal/a* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 84,6 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *f* také volena v nejvyšší procentuální míře (87,7 %), na druhém místě možnost *d – s rodiči* (4,6 %), na třetím místě možnost *a – s kamarády* (3,1 %), na shodném čtvrtém, pátém a šestém místě byly umístěny možnosti *b – se spolužáky* (1,5 %), *c – se sourozencem* (1,5 %) a *e – s někým jiným (uved' s kým)*, (1,5 %), kde dívkou ze 3. ročníku bylo uvedeno s tetou.

V tabulce 14.2, *Chlapci*, byla možnost *f – neochutnal/a* byla nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 50,0 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *f* také volena v nejvyšší procentuální míře (72,3 %), na druhém místě možnost *a – s kamarády* (15,4 %), na třetím místě možnost *d – s rodiči* (6,2 %), na shodném čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *b – se spolužáky* (3,1 %) a *e – s někým jiným (uved' s kým)*, (3,1 %), kde chlapcem ze 4. ročníku bylo uvedeno, že poprvé kouřil sám a chlapcem z 5. ročníku bylo uvedeno s babičkou. Na šestém místě byla umístěna možnost *c – se sourozencem* (0,0 %).

Možnost více odpovědí: dívkou a chlapcem ze 3. ročníku bylo na otázku, *S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu? (Možnost více odpovědí.)*, odpovězeno dvěma možnostmi *a – s kamarády*, *b – se spolužáky*.

Tabulka 15 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 16 (Chutnala ti napoprvé cigareta?)

Ročník	Dívky i chlapci								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	11	26,2	8,6	31	73,8	24,2
4. ročník	0	0,0	0,0	4	10,3	3,1	35	89,7	27,3
5. ročník	3	6,4	2,3	6	12,8	4,7	38	80,9	29,7
Celkem	3	-	2,3	21	-	16,4	104	-	81,3

Tabulka 15.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 16 (Chutnala ti napoprvé cigareta?)

Ročník	Dívky								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	3	12,0	4,7	22	88,0	34,4
4. ročník	0	0,0	0,0	2	10,5	3,1	17	89,5	26,6
5. ročník	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
Celkem	0	-	0,0	7	-	10,9	57	-	89,1

Tabulka 15.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 16 (Chutnala ti napoprvé cigareta?)

Ročník	Chlapci								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	8	47,1	12,5	9	52,9	14,1
4. ročník	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
5. ročník	3	11,1	4,7	4	14,8	6,3	20	74,1	31,3
Celkem	3	-	4,7	14	-	21,9	47	-	73,4

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 15, 15.1, 15.2.

- a) ano
- b) ne
- c) neochutnal/a

V tabulce 15, *Dívky i chlapci*, byla možnost *c* – *neochutnal/a* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 73,8 %, ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost

c také volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (16,4 %), na třetím místě byla umístěna možnost *a – ano* (2,3 %).

V tabulce 15.1, *Dívky*, byla možnost *c – neochutnal/a* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (89,1 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (10,9 %), na třetím místě možnost *a – ano* (0,0 %).

V tabulce 15.2, *Chlapci*, byla možnost *c – neochutnal/a* nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (73,4 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (21,9 %), na třetím místě možnost *a – ano* (4,7 %).

Tabulka 16 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 17 (Kouříš cigarety v současné době?)

Ročník	Dívky i chlapci								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	11	26,2	8,6	31	73,8	24,2
4. ročník	0	0,0	0,0	4	10,3	3,1	35	89,7	27,3
5. ročník	2	4,3	1,6	7	14,9	5,5	38	80,9	29,7
Celkem	2	-	1,6	22	-	17,2	104	-	81,3

Tabulka 16.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 17 (Kouříš cigarety v současné době?)

Ročník	Dívky								
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	3	12,0	4,7	22	88,0	34,4
4. ročník	0	0,0	0,0	2	10,5	3,1	17	89,5	26,6
5. ročník	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
Celkem	0	-	0,0	7	-	10,9	57	-	89,1

Tabulka 16.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 17 (Kouříš cigarety v současné době?)

	Chlapci								
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
3. ročník	0	0,0	0,0	8	47,1	12,5	9	52,9	14,1
4. ročník	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
5. ročník	2	7,4	3,1	5	18,5	7,8	20	74,1	31,3
Celkem	2	-	3,1	15	-	23,4	47	-	73,4

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 16, 16.1, 16.2.

a) ano

b) ne

c) neochutnal/a

V tabulce 16, *Dívky i chlapci*, byla možnost *c – neochutnal/a* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 73,8 %, ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (17,2 %), na třetím místě byla umístěna možnost *a – ano* (1,6 %).

V tabulce 16.1, *Dívky*, byla možnost *c – neochutnal/a* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (89,1 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (10,9 %), na třetím místě možnost *a – ano* (0,0 %).

V tabulce 16.2, *Chlapci*, byla možnost *c – neochutnal/a* nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (73,4 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (23,4 %), na třetím místě možnost *a – ano* (3,1 %).

Tabulka 17 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 18 (Kouříš cigarety v současné době pravidelně?)

	Dívky i chlapci																	
	a												b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
Ročník	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.						
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	11	26,2	8,6	31	73,8	24,2
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	4	10,3	3,1	35	89,7	27,3
5. ročník	0	0,0	0,0	1	2,1	0,8	0	0,0	0,0	1	2,1	0,8	7	14,9	5,5	38	80,9	29,7
Celkem	0	-	0,0	1	-	0,8	0	-	0,0	1	-	0,8	22	-	17,2	104	-	81,3

Tabulka 17.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 18 (Kouříš cigarety v současné době pravidelně?)

	Dívky																	
	a												b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
Ročník	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.						
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	3	12,0	4,7	22	88,0	34,4
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,5	3,1	17	89,5	26,6
5. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
Celkem	0	-	0,0	0	-	0,0	0	-	0,0	0	-	0,0	7	-	10,9	57	-	89,1

Tabulka 17.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 18 (Kouříš cigarety v současné době pravidelně?)

	Chlapci																	
	a												b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.
Ročník	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.						
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	8	47,1	12,5	9	52,9	14,1
4. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	18	90,0	28,1
5. ročník	0	0,0	0,0	1	3,7	1,6	0	0,0	0,0	1	3,7	1,6	5	18,5	7,8	20	74,1	31,3
Celkem	0	-	0,0	1	-	1,6	0	-	0,0	1	-	1,6	15	-	23,4	47	-	73,4

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 17, 17.1, 17.2.

- a) ano -
  - 1. denně
  - 2. jednou za týden
  - 3. jednou za měsíc
  - 4. méně často

b) ne

c) neochutnal/a

V tabulce 17, *Dívky i chlapci*, byla možnost *c – neochutnal/a* nejvíce volenou všemi respondenty ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 73,8 %, ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 80,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (81,3 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (17,2 %), na shodném třetím a čtvrtém místě byly umístěny možnosti *a – ano – jednou za týden* (0,8 %), *a – ano – méně často* (0,8 %). Na shodném pátém a šestém místě byly umístěny možnosti *a – ano – denně* (0,0 %), *a – ano – jednou za měsíc* (0,0 %).

V tabulce 17.1, *Dívky*, byla odpověď *c – neochutnal/a* nejvíce volenou ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 88,0 %, ve 4. ročníku v 89,5 % a v 5. ročníku v 90,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (89,1 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (10,9 %). Možnosti *a – ano – denně*, *a – ano – jednou za týden*, *a – ano – jednou za měsíc*, *a – ano – méně často* nebyly dívkami voleny ani v jednom případě (0,0 %).

V tabulce 17.2, *Chlapci*, byla odpověď *c – neochutnal/a* nejvíce volenou chlapci ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla tato možnost volena v 52,9 %, ve 4. ročníku v 90,0 % a v 5. ročníku v 74,1 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *c* také volena v nejvyšší procentuální míře (73,4 %), na druhém místě byla umístěna možnost *b – ne* (23,4 %), na shodném třetím a čtvrtém místě byly umístěny možnosti *a – ano – jednou za týden* (1,6 %), *a – ano – méně často* (1,6 %). Možnosti *a – ano – denně*, *a – ano – jednou za měsíc* nebyly chlapci voleny vůbec (0,0 %).

Tabulka 18 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 19 (Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?)

Ročník	Dívky i chlapci					
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	3	7,1	2,3	39	92,9	30,5
4. ročník	0	0,0	0,0	39	100,0	30,5
5. ročník	1	2,1	0,8	46	97,9	35,9
Celkem	4	-	3,1	124	-	96,9

Tabulka 18.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 19 (Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?)

Ročník	Dívky					
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	1	4,0	1,6	24	96,0	37,5
4. ročník	0	0,0	0,0	19	100,0	29,7
5. ročník	1	5,0	1,6	19	95,0	29,7
Celkem	2	-	3,1	62	-	96,9

Tabulka 18.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 19 (Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?)

Ročník	Chlapci					
	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	11,8	3,1	15	88,2	23,4
4. ročník	0	0,0	0,0	20	100,0	31,3
5. ročník	0	0,0	0,0	27	100,0	42,2
Celkem	2	-	3,1	62	-	96,9

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 18, 18.1, 18.2.

a) ano (napiš kterou)

b) ne

V tabulce 18, *Dívky i chlapci*, byla odpověď *b* – ne nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 92,9 %, ve 4. ročníku v 100,0 % a v 5. ročníku

v 97,9 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* také volena v nejvyšší procentuální míře (96,9 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a* – *ano* (3,1 %), kde byl respondentem z 3. ročníku uveden šňupací tabák, elektronická cigareta, vodní dýmka a respondentem z 5. ročníku byl uveden šňupací tabák.

V tabulce 18.1, *Dívky*, byla odpověď *b* – *ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 96,0 %, ve 4. ročníku v 100,0 % a v 5. ročníku v 95,0 %. Z celkového počtu dívek byla možnost *b* volena v nejvyšší procentuální míře (96,9 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a* – *ano* (3,1 %), kde byl dívkou ze 3. a 5. ročníku uveden šňupací tabák.

V tabulce 18.2, *Chlapci*, byla odpověď *b* – *ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 88,2 %, ve 4. ročníku v 100,0 % a v 5. ročníku v 100,0 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *b* volena v nejvyšší procentuální míře (96,9 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a* – *ano* (3,1 %), kde byly chlapci ze 3. ročníku uvedeny návykové látky elektronická cigareta, vodní dýmka.

Tabulka 19 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 20 (Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.))

Ročník	Dívky i chlapci															b	% z roč.	% z celk.
	A																	
	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.	5	% z roč.	% z celk.			
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	4,4	1,5	2	4,4	1,5	5	11,1	3,8	36	80,0	27,5
4. ročník	1	2,6	0,8	1	2,6	0,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	5,1	1,5	35	89,7	26,7
5. ročník	1	2,1	0,8	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	2,1	0,8	2	4,3	1,5	43	91,5	32,8
Celkem	2	-	1,5	1	-	0,8	2	-	1,5	3	-	2,3	9	-	6,9	114	-	87,0

Tabulka 19.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 20 (Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.))

	Dívky															b	% z roč.	% z celk.
	A																	
Ročník	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.	5	% z roč.	% z celk.			
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	3,8	1,5	1	3,8	1,5	3	11,5	4,6	21	80,8	32,3
4. ročník	1	5,3	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	18	94,7	27,7
5. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	20	100,0	30,8
Celkem	1	-	1,5	0	-	0,0	1	-	1,5	1	-	1,5	3	-	4,6	59	-	90,8

Tabulka 19.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 20 (Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.))

	Chlapci															b	% z roč.	% z celk.
	A																	
Ročník	1	% z roč.	% z celk.	2	% z roč.	% z celk.	3	% z roč.	% z celk.	4	% z roč.	% z celk.	5	% z roč.	% z celk.			
3. ročník	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	5,3	1,5	1	5,3	1,5	2	10,5	3,0	15	78,9	22,7
4. ročník	0	0,0	0,0	1	5,0	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	2	10,0	3,0	17	85,0	25,8
5. ročník	1	3,7	1,5	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	1	3,7	1,5	2	7,4	3,0	23	85,2	34,8
Celkem	1	-	1,5	1	-	1,5	1	-	1,5	2	-	3,0	6	-	9,1	55	-	83,3

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 19, 19.1, 19.2.

- a) ano -
1. žák/yně ze školy
  2. kamarád/ka ze školy
  3. kamarád/ka z jiné školy
  4. příbuzní
  5. cizí člověk
- b) ne

V tabulce 19, *Dívky i chlapci*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 80,0 %, ve 4. ročníku v 89,7 % a v 5. ročníku v 91,5 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* také volena v nejvyšší procentuální míře (87,0 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano – cizí člověk* (6,9 %), na třetím místě možnost *a – ano – příbuzní* (2,3 %), na shodném čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *a – ano – žák/yně ze školy* (1,5 %) a *a – ano – kamarád/ka z jiné školy* (1,5 %), na šestém místě možnost *a – ano – kamarád/ka ze školy* (0,8 %).

V tabulce 19.1, *Dívky*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla volena v 80,8 %, ve 4. ročníku v 94,7 % a v 5. ročníku v 100,0 %. Z celkového počtu respondentů byla možnost *b* také volena v nejvyšší procentuální míře (90,8 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano – cizí člověk* (4,6 %), na shodném třetím, čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *a – ano – žák/yně ze školy* (1,5 %), *a – ano – kamarád/ka z jiné školy* (1,5 %), *a – ano – příbuzní* (1,5 %). Na šestém místě možnost *a – ano – kamarád/ka ze školy* (0,0 %).

V tabulce 19.2, *Chlapci*, byla odpověď *b – ne* nejvíce volenou možností ve všech třech ročnících. Ve 3. ročníku byla možnost volena v 78,9 %, ve 4. ročníku v 85,0 % a v 5. ročníku v 85,2 %. Z celkového počtu chlapců byla možnost *b* volena v nejvyšší procentuální míře (83,3 %), na druhém místě byla umístěna možnost *a – ano – cizí člověk* (9,1 %), na třetím místě možnost *a – ano – příbuzní* (3,0 %), na shodném čtvrtém, pátém a šestém místě byly umístěny možnosti *a – ano – žák/yně ze školy* (1,5 %), *a – ano – kamarád/ka ze školy* (1,5 %), *a – ano – kamarád/ka z jiné školy* (1,5 %).

Tabulka 20 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 2 (Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?)

		Dívky i chlapci										
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	D	% z roč.	% z celk.
3. ročník	9	21,4	7,0	5	11,9	3,9	2	4,8	1,6	1	2,4	0,8
4. ročník	3	7,7	2,3	1	2,6	0,8	5	12,8	3,9	0	0,0	0,0
5. ročník	3	6,4	2,3	5	10,6	3,9	1	2,1	0,8	0	0,0	0,0
Celkem	15	-	11,7	11	-	8,6	8	-	6,3	1	-	0,8
Ročník	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.	G	% z roč.	% z celk.	-	-	-
3. ročník	24	57,1	18,8	0	0,0	0,0	1	2,4	0,8	-	-	-
4. ročník	26	66,7	20,3	3	7,7	2,3	1	2,6	0,8	-	-	-
5. ročník	31	66,0	24,2	5	10,6	3,9	2	4,3	1,6	-	-	-
Celkem	81	-	63,3	8	-	6,3	4	-	3,1	-	-	-

Tabulka 20.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 2 (Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?)

		Dívky										
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	D	% z roč.	% z celk.
3. ročník	7	28,0	10,9	5	20,0	7,8	0	0,0	0,0	1	4,0	1,6
4. ročník	2	10,5	3,1	1	5,3	1,6	3	15,8	4,7	0	0,0	0,0
5. ročník	2	10,0	3,1	4	20,0	6,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0
Celkem	11	-	17,2	10	-	15,6	3	-	4,7	1	-	1,6
Ročník	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.	G	% z roč.	% z celk.	-	-	-
3. ročník	11	44,0	17,2	0	0,0	0,0	1	4,0	1,6	-	-	-
4. ročník	12	63,2	18,8	0	0,0	0,0	1	5,3	1,6	-	-	-
5. ročník	12	60,0	18,8	2	10,0	3,1	0	0,0	0,0	-	-	-
Celkem	35	-	54,7	2	-	3,1	2	-	3,1	-	-	-

Tabulka 20.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 2 (Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?)

		Chlapci										
Ročník	a	% z roč.	% z celk.	b	% z roč.	% z celk.	c	% z roč.	% z celk.	D	% z roč.	% z celk.
3. ročník	2	11,8	3,1	0	0,0	0,0	2	11,8	3,1	0	0,0	0,0
4. ročník	1	5,0	1,6	0	0,0	0,0	2	10,0	3,1	0	0,0	0,0
5. ročník	1	3,7	1,6	1	3,7	1,6	1	3,7	1,6	0	0,0	0,0
Celkem	4	-	6,3	1	-	1,6	5	-	7,8	0	-	0,0
Ročník	e	% z roč.	% z celk.	f	% z roč.	% z celk.	G	% z roč.	% z celk.	-	-	-
3. ročník	13	76,5	20,3	0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	-	-	-
4. ročník	14	70,0	21,9	3	15,0	4,7	0	0,0	0,0	-	-	-
5. ročník	19	70,4	29,7	3	11,1	4,7	2	7,4	3,1	-	-	-
Celkem	46	-	71,9	6	-	9,4	2	-	3,1	-	-	-

Níže uvedené možnosti náleží tabulkám 20, 20.1, 20.2.

- a) od rodičů
- b) z výuky ve škole
- c) od spolužáků
- d) od sourozenců
- e) z televize
- f) z internetu
- g) jinde (uved' kde)

V tabulce 20, *Dívky i chlapci*, byla z celkového počtu respondentů nejvíce volenou možností *e – z televize* (63,3 %), na druhém místě možnost *a – od rodičů* (11,7 %), na třetím místě možnost *b – z výuky ve škole* (8,6 %), na shodném čtvrtém a pátém místě byly umístěny možnosti *c – od spolužáků* (6,3 %) a *f – z internetu* (6,3 %), na šestém místě možnost *g – jinde (uved' kde)*, (0,8 %), kde bylo respondentem ze 3. ročníku uvedeno v mateřské škole, respondentem ze 4. ročníku z encyklopedie, respondenty z 5. ročníku z počítačové hry a od kamaráda. Na sedmém místě byla umístěna možnost *d – od sourozenců* (0,8 %).

V tabulce 20.1, *Dívky*, byla z celkového počtu dívek nejvíce volenou možností *e – z televize* (54,7 %), na druhém místě možnost *a – od rodičů* (17,2 %), na třetím místě možnost *b – z výuky ve škole* (15,6 %), na čtvrtém místě možnost *c – od spolužáků* (4,7 %), na shodném pátém a šestém místě možnosti *f – z internetu* (3,1 %), *g – jinde (uved' kde)*, (3,1 %), kde dívkou z 3. ročníku bylo uvedeno v mateřské škole a dívkou ze 4. ročníku z encyklopedie. Na sedmém místě byla umístěna možnost *d – od sourozenců* (1,6 %).

V tabulce 20.2, *Chlapci*, byla z celkového počtu chlapců nejvíce volenou možností *e – z televize* (71,9 %), na druhém místě možnost *f – z internetu* (9,4 %), na třetím místě možnost *c – od spolužáků* (7,8 %), na čtvrtém místě možnost *a – od rodičů* (6,3 %), na pátém místě možnost *g – jinde (uved' kde)*, (3,1 %), kde bylo chlapci z 5. ročníku uvedeno z počítačové hry a od kamaráda. Na šestém místě byla umístěna možnost *b – z výuky ve škole* (1,6 %). Možnost *d – od sourozenců* nebyla volena žádným chlapcem (0,0 %).

Tabulka 21 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?)

	Dívky i chlapci									
Ročník	Fakta	Průměr	Prostř.	Průměr	Emoce	Průměr	Špat. př.	Průměr	Neví	Průměr
3. ročník	26	0,62	22	0,52	2	0,05	4	0,10	5	0,12
4. ročník	18	0,46	30	0,77	3	0,08	1	0,03	4	0,10
5. ročník	35	0,74	16	0,34	9	0,19	1	0,02	5	0,11
Celkem	79	0,62	68	0,53	14	0,11	6	0,05	14	0,11

Tabulka 21.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?)

	Dívky									
Ročník	Fakta	Průměr	Prostř.	Průměr	Emoce	Průměr	Špat. př.	Průměr	Neví	Průměr
3. ročník	17	0,68	12	0,48	1	0,04	3	0,12	4	0,16
4. ročník	12	0,63	12	0,63	2	0,11	0	0,00	0	0,00
5. ročník	14	0,70	8	0,40	2	0,10	1	0,05	2	0,10
Celkem	43	0,67	32	0,50	5	0,08	4	0,06	6	0,09

Tabulka 21.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?)

	Chlapci									
Ročník	Fakta	Průměr	Prostř.	Průměr	Emoce	Průměr	Špat. př.	Průměr	Neví	Průměr
3. ročník	9	0,53	10	0,59	1	0,06	1	0,06	1	0,06
4. ročník	6	0,30	18	0,90	1	0,05	1	0,05	4	0,20
5. ročník	21	0,78	8	0,30	7	0,26	0	0,00	3	0,11
Celkem	36	0,56	36	0,56	9	0,14	2	0,03	8	0,13

Drogy jsou v jednom slova smyslu látky, které po vpravení do těla, mohou změnit jednu nebo více jeho funkcí. V druhém slova smyslu jsou drogy všechny látky (přírodní nebo syntetické) splňující jeden ze dvou základních požadavků. Buď mají tak zvaný psychotropní účinek, což znamená, že ovlivňují lidské vnímání svého okolí, nebo mohou způsobovat závislost. Podle míry rizika vzniku závislosti se rozdělují drogy na měkké (tabákové výrobky, alkohol, káva, produkty konopí) a tvrdé (kokain, heroin).⁷⁴

Každá odpověď z dotazníku byla zařazena do jedné z pěti kategorií, podle toho, zda respondenti uváděli *fakta*, *prostředky*, *emoce*, *špatné příklady* nebo uvedli, že *neví*.

⁷⁴ Srov. ĎURIČ, L. BRATSKÁ, M. *Pedagogická psychologie*, s. 74

Kategorií *Fakta* bylo myšleno, že respondent uvedl příklady toho, jak drogy působí na lidské tělo a psychiku a co mohou drogy lidem způsobovat. *Prostředky*, respondent uvedl druh nebo název určité drogy. Kategorie *Emoce*, respondent uvedl pocit či představu, kterou mu evokuje slovo droga. *Špatné příklady* náleží odpovědím respondentů, které byly spíše nepřesné či zcela špatně. Respondenti, kteří na otázku odpověděli slovem neví, byli přiřazeni do kolonky *Neví*. Někteří respondenti uváděli v jednom dotazníku, například fakta i prostředky, proto byly tyto odpovědi rozděleny do příslušných kategorií *Fakta*, *Prostředky*. Z těchto důvodů je všech odpovědí více (181) než respondentů (128), proto je výsledná hodnota v jednotlivých kategoriích znázorněna průměrem.

Podrobné odpovědi jednotlivých kategorií pro každé pohlaví a ročník jsou uvedeny v Příloze č. 2: Odpovědi k tabulkám č. 21, 21.1, 21.2.

Dle výsledků tabulky 21, *Dívky i chlapci*, průměrně nejvíce žáků odpovídalo fakty. Ve 3. i 5. ročníku respondenti nejvíce odpovídali také fakty, pouze ve 4. ročníku bylo uvedeno průměrně nejvíce prostředků.

V tabulce 21.1, *Dívky*, průměrně nejvíce dívek odpovídalo fakty. Ve 3., 4. i 5. ročníku dívky nejvíce odpovídaly taktéž fakty. Ve 4. ročníku byly uvedeny průměrně stejně fakta i prostředky.

Podle výsledků tabulky 21.2, *Chlapci*, průměrně nejvíce chlapců odpovídalo stejně fakty i prostředky. Ve 3. i 4. ročníku má nejvyšší průměr kategorie *Průměr*, v 5. ročníku kategorie *Fakta*.

6.7 Diskuze

Ve výše uvedené podkapitole jsou zobrazeny výsledky výzkumu, který byl proveden dotazníkovým šetřením. Vyhodnocené výsledky výzkumu budou použity k ověření hypotéz, jež byly stanoveny ještě před samotným výzkumným šetřením.

Hypotéza 1

Alkohol ochutnalo více žáků v 5. ročníku než žáků ve 3. a 4. ročníku.

Hypotézu 1 lze v *Tabulce 2* potvrdit. Alkohol ochutnalo vyšší procento respondentů v 5. ročníku než ve 3. a 4. ročníku. Ve 3. ročníku ochutnalo alkohol 88,1 %, ve 4. ročníku 71,8 %, v 5. ročníku 89,4 % žáků.

Jestliže se zaměříme na srovnání ročníků podle pohlaví, podle *Tabulky 2.1, Dívky*, Hypotézu 1 nelze potvrdit, jelikož ve 3. ročníku je procento vyšší (88,0 %) než v 5. ročníku (85,0 %). Ve 4. ročníku alkohol ochutnalo 68,4 %. Dle *Tabulky 2.2*, u pohlaví chlapců, lze Hypotézu 1 potvrdit. V 5. ročníku má s alkoholem zkušenost 92,6 % chlapců, ve 4. ročníku 75,0 %, ve 3. ročníku 88,2 % chlapců.

Výsledky *Tabulek 2, 2.1, 2.2* ukazují, že žáci ze 4. ročníku neochutnali alkohol v takové procentuální výši jako žáci z 3. ročníku. Tato skutečnost pravděpodobně vyplývá z toho, že zkoumaný vzorek pro jednotlivé ročníky není příliš velký.

Hypotéza 2

Chlapci ve věku 8-11 let konzumují alkohol pravidelně častěji než dívky v tomto věku.

V *Tabulce 9.2* přiznalo 32,8 % z celkového počtu chlapců, že v současné době pije alkohol. V *Tabulce 9.1* přiznalo 32,8 % z celkového počtu dívek, že v současné době pije alkohol. Z *Tabulky 9.2* a *Tabulky 9.1* vyčteme, že 47,1 % chlapců a 64,0 % dívek ze 3. ročníku pije v současné době alkohol. Ze 4. ročníku pije v současné době alkohol 35,0 % chlapců a 10,5 % dívek. V 5. ročníku pije alkohol v současné době 22,2 % chlapců a 15,0 % dívek. Alkohol v současné době pije 32,8 % z celkového počtu respondentů, což nám dokazuje *Tabulka 9*. Z této tabulky zjišťujeme, že ve 3. ročníku pije v současné době 57,1 % žáků, ve 4. ročníku 23,1 % žáků a v 5. ročníku 19,1 % žáků.

V *Tabulce 10.1* a *Tabulce 10.2* se dozvídáme frekvenci pravidelného užívání alkoholu, což je pro potvrzení či vyvrácení Hypotézy 2 důležité. Z chlapců nejvíce tedy 9,4 % uvedlo, že pije alkohol jednou za týden, oproti tomu dívky uvedly tuto skutečnost pouze v 6,3 %. Naopak dívky volily nejvíce možnost *méně často* (12,5 %). Z těchto závěrů lze Hypotézu 2 potvrdit.

Jestliže se zaměříme na pohlaví vzhledem k ročníkům, z *Tabulky 10.1* a *Tabulky 10.2* zjistíme, že chlapci z 3. ročníku konzumují alkohol nejčastěji jednou za týden (23,5 %), to platí i u dívek (12,0 %). U těch jsme navíc zjistili, že 4,0 % z nich konzumují alkohol denně. Naopak mezi chlapci se k denní konzumaci alkoholu nepřiznal ani jediný (0,0 %). Pro 3. ročník se tedy Hypotéza 2 nepotvrzuje. Pro 4. i 5. ročník se Hypotéza 2 potvrdila. Ve 4. ročníku 10,0 % chlapců pije alkohol jednou za týden a také méně často, zatímco dívky pijí alkohol pouze méně často (5,3 %). V 5. ročníku pijí alkohol chlapci procentuálně nejvíce jednou za měsíc (11,1 %) a dívky pouze v 5,0 %. U chlapců navíc 3,7 % pije denně, přičemž dívky nepijí denně vůbec (0,0 %).

Dle *Tabulky 10*, z celkového počtu respondentů získala možnost *méně často* nejvíce procent (10,2 %). Ve 3. ročníku procentuálně nejvíce žáků pije alkohol pravidelně jednou za týden (16,7 %), ve 4. ročníku zvolilo procentuálně nejvíce žáků možnost *méně často* (7,7 %) a v 5. ročníku nejvíce žáků pije alkohol pravidelně jednou za měsíc (8,5 %).

Hypotéza 3

První zkušenost s alkoholem mají děti více ve společnosti kamarádů než kohokoliv jiného.

I když se předpokládalo, že první zkušenost s alkoholem budou mít děti ve společnosti kamarádů, Hypotéza 3 byla pomocí dat z *Tabulky 6* vyvrácena. Podle ní mají totiž děti první zkušenost s alkoholem nejvíce se svými rodiči (62,8 %). Naopak s kamarády pilo poprvé alkohol pouhých 4,7 %, stejně tak jako se sourozenci. Možnost s někým jiným byla označena v 11,6 %, kdy žáci uváděli, že poprvé pili s dědou, babičkou, se strejdou, bratrancem nebo sestřenicí či sami. Se spolužáky přitom nepilo poprvé alkohol žádné z dotazovaných dětí (0,0 %).

Tato hypotéza nelze potvrdit ani v žádném z ročníků, jelikož v každém z nich respondenti nejvíce odpověděli, že poprvé pili s rodiči (ve 3. ročníku 60,5 %, ve 4. ročníku 59,0 % a v 5. ročníku 68,1 %). Ve společnosti kamarádů poprvé pilo ve 3. ročníku 2,3 % dětí, ve 4. ročníku 2,6 % dětí a v 5. ročníku 8,5 % dětí.

Hypotéza 3 lze podle *Tabulky 6.1* a *Tabulky 6.2* vyvrátit i u obou pohlaví. Dívky měly první zkušenost s alkoholem ve společnosti kamarádů a to ve 4,6 % a chlapci ve 4,7 %.

Kdežto s rodiči pilo poprvé alkohol nejvyšší procento dívek (60,0 %) i chlapců (65,6 %). Ani v ročnících u jednotlivých pohlaví nelze Hypotézu 3 potvrdit. Ve všech ročnících dívky poprvé ochutnaly alkohol nejvíce ve společnosti rodičů (3. ročník 61,5 %, 4. ročník 52,6 %, 5. ročník 65,0 %). Také nejvíce chlapců ze všech ročníků ochutnalo poprvé alkohol s rodiči (3. ročník 58,8 %, 4. ročník 65,0 %, 5. ročník 70,4 %).

Hypotéza 3 se tedy nepotvrdila, což znamená, že děti svou první zkušenost s alkoholem nemají nejvíce ve společnosti kamarádů, ale ve společnosti někoho jiného. Z našeho výzkumu jednoznačně vyplývá, že první zkušenost s alkoholem mají děti nejvíce ve společnosti svých rodičů.

Hypotéza 4

Cigaretu ochutnalo více žáků v 5. ročníku než žáků ve 3. a 4. ročníku.

Pomocí *Tabulky 11* jsme zjistili, že v 5. ročníku ochutnalo cigaretu méně žáků než žáků ze 3. ročníku. V 5. ročníku ochutnalo cigaretu 19,1 % dětí, kdežto ve 3. ročníku s ní má zkušenost již 26,2 % žáků. Ve 4. ročníku okusilo cigaretu 10,3 % respondentů, což je nejméně ze všech zkoumaných ročníků.

Při porovnání 5. ročníku s 3. ročníkem byla Hypotéza 4 vyvrácena, kdežto během porovnání 5. ročníku se 4. ročníkem, se náš předpoklad potvrdil. Z těchto údajů tedy vyplývá, že Hypotéza 4 se nepotvrdila.

Jestliže se zaměříme na srovnání ročníků podle pohlaví, z *Tabulky 11.1* vyplývá, že se v případě dívek Hypotéza 4 nepotvrdila. Ve 3. ročníku totiž cigaretu ochutnalo 12,0 %, ve 4. ročníku 10,5 % a v 5. ročníku 10,0 % dívek. Tendence ochutnat cigaretu klesá s přibývajícimi ročníky. I když jsou výsledky překvapující, je třeba v tomto případě zohlednit malý vzorek respondentů, který výsledné hodnoty ovlivnil.

Z *Tabulky 11.2* vyplývá, že se v případě chlapců a to vzhledem k ročníkům Hypotéza 4 taktéž nepotvrdila. V 5. ročníku cigaretu ochutnalo 25,9 % chlapců, zatímco ve 3. ročníku to bylo 47,1 % chlapců. Ve 4. ročníku zkusilo cigaretu 10,0 % chlapců, což je nejméně ze všech zkoumaných ročníků.

Výsledky Hypotézy 4 jsou překvapující, a jak již bylo výše uvedeno, dosažené hodnoty jsou přikládány nedostatečnému vzorku respondentů.

Hypotéza 5

Chlapci ve věku 8–11 let kouří cigarety pravidelně častěji než dívky v tomto věku.

Z *Tabulky 16.1* se dozvídáme, že žádná z dívek bez rozdílu ročníků v současné době nekouří (0,0 %). Kdežto v *Tabulce 16.2* se přiznalo 3,1 % chlapců k tomu, že v současné době kouří. Ze 3. a 4. ročníku v současné době nekouří ani jeden chlapec (0,0 %), v 5. ročníku v současné době kouří 7,4 % chlapců. Z celkového počtu respondentů kouří v současné době 1,6 % respondentů, což nám dokazuje *Tabulka 16*. Ve 3. ani 4. ročníku v současné době nekouří žádný z respondentů (0,0 %), v 5. ročníku kouří 4,3 % respondentů.

V *Tabulce 17.1* je uvedeno, že žádná z dívek v současné době nekouří pravidelně cigarety (0,0 %). Z *Tabulky 17.2* vyplývá, že frekvence pravidelného užívání cigaret u chlapců je vyšší, jelikož stejné procento chlapců kouří v současné době pravidelně jednou za týden (1,6 %) i méně často (1,6 %). S ohledem na tyto fakta se Hypotéza 5 potvrdila.

Jestliže se zaměříme na pohlaví vzhledem k ročníkům, z *Tabulky 17.1* a *Tabulky 17.2* zjistíme, že chlapci i dívky ze 3. ročníku nekouří cigarety pravidelně vůbec (0,0 %). Ve 4. ročníku taktéž v současné době pravidelně nekouří ani jedna dívka (0,0 %) ani jeden chlapec (0,0 %). Z 5. ročníku nekouří v současné době pravidelně žádná z dívek (0,0 %), kdežto u chlapců v současné době kouří pravidelně jednou za týden 1,6 % a méně často také 1,6 % chlapců. Z těchto skutečností lze konstatovat, že Hypotéza 5 se potvrdila, což znamená, že chlapci ve věku 8-11 let kouří cigarety pravidelně více, než dívky tohoto věku.

Dle *Tabulky 17* v současné době nejvíce kouří cigarety a to pravidelně jednou za týden 0,8 % žáků z celkového počtu respondentů. Možnost *méně často* také zvolilo 0,8 % respondentů. Ve 3. a 4. ročníku nekouří pravidelně cigarety ani jeden z žáků (0,0 %). Z 5. ročníku kouří cigarety v současné době pravidelně 2,1 % žáků jednou za týden a 2,1 % respondentů méně často.

Hypotéza 6

Zkušenost s jinými návykovými látkami mají chlapci ve věku 8-11 let vyšší než dívky tohoto věku.

Pomocí *Tabulky 18.1* a *Tabulky 18.2* zjišťujeme, že obě pohlaví vyzkoušela jiné návykové látky ve stejné procentuální shodě (3,1 %). Z těchto údajů vyplývá, že se Hypotéza 6 nepotvrdila ani nevyvrátila.

Jestliže porovnáme pohlaví vzhledem k ročníkům, ve 3. ročníku zkusilo jinou návykovou látku 4,0 % dívek a 11,8 % chlapců. Ve 4. ročníku nemá zkušenost s jinou návykovou látkou žádná z dívek (0,0 %) ani žádný z chlapců (0,0 %). V 5. ročníku má zkušenost s jinou návykovou látkou 5,0 % dívek a 0,0 % chlapců. Z těchto skutečností lze konstatovat, že Hypotéza 6 opět nelze potvrdit ani vyvrátit.

Podle *Tabulky 18* vyzkoušelo jinou návykovou látku, než je cigareta nebo alkohol, 3,1 % žáků z celkového počtu respondentů. Ze 3. ročníku ji vyzkoušelo 7,1 % žáků, ze 4. ročníku ji nevyzkoušel žádný z žáků (0,0 %), z 5. ročníku ji vyzkoušelo 2,1 % žáků.

Za jinou návykovou látku byl žáky uveden šňupací tabák, elektronická cigareta, vodní dýmka. Všechny tyto zmíněné produkty jsou různé druhy tabákových výrobků, kam patří i cigarety. Žáci tyto druhy tabákových výrobků však považovali za jiné návykové látky, než jsou cigarety či alkohol. Z objektivního hlediska je ovšem jasné, že respondenti neochutnali jiné návykové látky, jak si mysleli, ochutnali pouze jiné druhy tabáku.

Z těchto údajů vyplývá, že Hypotéza 6 se nedá potvrdit, jelikož dívky ani chlapci bez rozdílu ročníku nemají zkušenost s jinou návykovou látkou, než je alkohol či cigareta – jiné tabákové výrobky. Tento fakt však může být ovlivněn také skutečností, že byl průzkum proveden na malém počtu respondentů.

Hypotéza 7

Děti ve věku 8-11 let se informace o drogách dozvídají z jiných zdrojů více než z výuky ve škole.

Z údajů uvedených v *Tabulce 20* lze vyčíst, že děti ve věku 8-11 let se nejvíce o drogách dozvídají z televize (63,3 %), zatímco z výuky ve škole se nejvíce informací

o drogách dozvědělo pouhých 8,6 % dětí. Tato skutečnost platí i v jednotlivých ročnících. Ve 3., 4., i 5. ročníku se žáci nejvíce o drogách dozvěděli z televize (3. ročník 57,1 %, 4. ročník 66,7 %, 5. ročník 66,0 %), zatímco z výuky ve škole se o nich nejvíce dozvědělo ve 3. ročníku 11,9 % žáků, ve 4. ročníku 2,6 % žáků, v 5. ročníku 10,6 % žáků. S ohledem na tato fakta lze Hypotézu 7 potvrdit.

Při porovnání obou pohlaví z *Tabulky 20.1* a z *Tabulky 20.2* můžeme zjistit, že se dívky dozvídají informace o drogách nejvíce z televize (54,7 %), stejně jako chlapci (71,9 %). Z výuky ve škole se o drogách nejvíce dozvěděly dívky v 15,6 % a chlapci v 1,6 %. Tyto údaje opět potvrzují Hypotézu 7.

Jestliže srovnáme ročníky u jednotlivých pohlaví (*Tabulka 20.1*, *Tabulka 20.2*), dozvíme se, že dívky ze všech ročníků mají o drogách nejvíce informací z televize (3. ročník 44,0 %, 4. ročník 63,2 %, 5. ročník 60,0 %), tak jako chlapci (3. ročník 76,5 %, 4. ročník 70,0 %, 5. ročník 70,4 %). Z výuky ve škole získalo nejvíce informace o drogách z 3. ročníku 20,0 % dívek a 0,0 % chlapců, ze 4. ročníku 5,3 % dívek a 0,0 % chlapců, z 5. ročníku 20,0 % dívek a 3,7 % chlapců. Z těchto údajů vyplývá, že Hypotézu 7 lze potvrdit.

Zajímavostí je, že obě pohlaví ve všech zkoumaných ročnících nejvíce uváděla, že informace o drogách získala mnohem více z televize než z jiných informačních zdrojů. Tato skutečnost může vyplývat z důvodu, že děti v dnešní době tráví hodně času u televize, takže z různých pořadů, filmů či seriálů čerpají množství informací. Na vině však může být i to, že z pohledu žáků není výuka ve škole dostatečně zaměřena na problematiku drog, takže děti potřebné informace získávají častěji z jiných zdrojů, přičemž výše kvality těchto informací nemusí být dostatečná. Televize se navíc pro žáky jeví jako atraktivnější zdroj informací, z něhož častěji čerpají i v jiných oblastech. Tato diplomová práce se však nezabývá možným negativním vlivem televize na vývoj žáků. Ze zjištěných hodnot tak můžeme vyvodit pouze to, že je potřeba zapracovat na tom, aby žáci věnovali větší pozornost informacím věnujícím se drogové problematice, které mohou získat ve škole a ne z jiných zdrojů, ty totiž mohou být často nepřesné či zavádějící.

Hypotéza 7 se tedy zcela potvrdila, z čehož vyplývá, že žáci získávají mnohem méně informací o drogách ze školy než z jiných informačních zdrojů.

Mimo výše uvedené hypotézy nás dále zajímaly i další položky z dotazníkového šetření. Jedna z nich se zabývá otázkou, v kolika letech respondenti poprvé ochutnali alkohol. V *Tabulce 3* z výzkumu vyplývá, že nejvíce respondentů poprvé ochutnalo alkohol v 8-11 letech (47,7 %). Z pohledu ročníků tuto možnost volilo také nejvyšší procento respondentů (3. ročník 40,5 %, 4. ročník 46,2 %, 5. ročník 55,3 %). Z *Tabulky 3.1* a z *Tabulky 3.2* se dozvídáme, že dívky i chlapci ochutnali poprvé alkohol také v rozmezí 8-11 let (dívky 40,6 %, chlapci 54,7 %). Jestliže se zaměříme na jednotlivá pohlaví v ročnících, vidíme, že i zde nejvyšší procenta získala odpověď *8-11 let* (3. ročník: dívky 32,0 %, chlapci 52,9 %; 4. ročník: dívky 42,1 %, chlapci 50,0 %; 5. ročník: dívky 50,0 %, chlapci 59,3 %). To, že respondenti nejčastěji odpovídali, že alkohol poprvé ochutnali v 8-11 letech může být způsobeno i tím, že si přesně nedokázali vzpomenout, kolik jim bylo, proto zvolili věk, který je jim nejbližší.

V další položce dotazníkového šetření jsme se věnovali otázce, jaký alkohol respondenti poprvé ochutnali. V *Tabulce 4* vidíme, že většina ze všech respondentů poprvé ochutnala alkoholický nápoj pivo (64,8 %). Tato skutečnost platí i u všech ročníků. Ve 3. ročníku ochutnalo pivo 64,3 % respondentů, ve 4. ročníku 56,4 % respondentů a v 5. ročníku 72,3 % respondentů. Jak můžeme vidět v *Tabulce 4.1* a *Tabulce 4.2*, z pohledu pohlaví byla také nejvíce volena možnost *pivo*. Dívky tuto možnost volily v 65,6 % a chlapci v 64,1 %. Když se podíváme, jak tato procenta vychází při rozdělení pohlaví do ročníku, můžeme vidět, že i zde byl nejčastěji volen alkoholický nápoj pivo (3. ročník: dívky 72,0 %, chlapci 52,9 %; 4. ročník: dívky 47,4 %, chlapci 65,0 %; 5. ročník: dívky 75,0 %, chlapci 70,4 %).

Dále nás v dotazníkovém šetření zajímala otázka, kde respondenti poprvé ochutnali alkohol. Podle *Tabulky 5* zjišťujeme, že nejčastěji respondenti odpovídali doma (61,7 %). Také v ročnících tato možnost dosáhla nejvyšších procent (3. ročník 61,9 %, 4. ročník 56,4 %, 5. ročník 66,0 %). Když se zaměříme na to, která možnost získala u jednotlivých pohlaví nejvyšších procentuálních výsledků, z *Tabulky 5.1* a z *Tabulky 5.2* zjišťujeme, že 59,4 % ze všech dívek a 64,1 % ze všech chlapců volilo možnost *doma*. I u pohlaví v jednotlivých ročnících byla odpověď *doma* nejvíce volenou. Ve 3. ročníku volily tuto možnost dívky v 64,0 %, chlapci v 58,8 %, ve 4. ročníku ji dívky volily v 52,6 %, chlapci v 60,0 % a v 5. ročníku byla dívkami volena v 60,0 % a chlapci v 70,4 %. Skutečnost, že nejvíce respondentů poprvé ochutnalo alkoholický nápoj doma, svědčí i fakt uvedený v Hypotéze 3, že nejvíce respondentů poprvé ochutnalo alkohol s rodiči.

V dotazníkovém šetření jsme se zajímali i o to, zda respondentům napoprvé alkohol chutnal. Dle *Tabulky 7*, z celkového počtu respondentů nechutnal napoprvé alkohol většině (48,4 %). Tento fakt souhlasí i se všemi ročníky. Ve 3. ročníku nechutnal napoprvé alkohol 45,2 % respondentům, ve 4. ročníku 41,0 % respondentům a v 5. ročníku nechutnal napoprvé alkohol 57,4 % respondentům. V *Tabulce 7.1* a v *Tabulce 7.2* se dozvídáme, jak odpovídala jednotlivá pohlaví. Většině dívek napoprvé alkohol nechutnal (51,6 %), stejně tak, jako většině chlapců (45,3 %). I v jednotlivých ročnících u dívek většině napoprvé alkohol nechutnal (3. ročník 52,0 %, 4. ročník 47,4 %, 5. ročník 55,0 %), zatímco u chlapců nechutnal napoprvé alkohol pouze většině z 5. ročníku (59,3 %), ve 3. ročníku většině chlapců napoprvé alkohol chutnal (52,9 %), stejně tak i chlapcům ze 4. ročníku (40,0 %).

V dotazníkovém šetření jsme se také zaměřili na to, zda respondentům bylo napoprvé z alkoholu špatně. Z *Tabulky 8* se lze dozvědět, že většině respondentů (75,0 %) napoprvé z alkoholu špatně nebylo. Tento fakt platí i u všech ročníků (3. ročník 83,3 %, 4. ročník 66,7 %, 5. ročník 74,5 %). Zda to platí i u jednotlivých pohlaví se dozvídáme v *Tabulce 8.1* a v *Tabulce 8.2*. Většině dívek (70,3 %) napoprvé z alkoholu špatně nebylo, stejně tak jako většině chlapců (79,7 %). Při rozdělení dívek a chlapců do jednotlivých ročníků se dozvídáme, že ani v tomto srovnání nebylo většině po prvním požití alkoholu špatně. Ve 3. ročníku nebylo špatně 80,0 % dívkám, 88,2 % chlapcům, ve 4. ročníku 57,9 % dívkám, 75,0 % chlapcům a v 5. ročníku 70,0 % dívkám, 77,8 % chlapcům.

V dotazníkovém šetření jsme se také zajímali o problematiku cigaret. V *Tabulce 12* jsme zjišťovali, v kolika letech respondenti poprvé ochutnali cigaretu. Z respondentů, kteří již ochutnali cigaretu, bylo nejvíce těch, kteří ji zkusili mezi věkem 8-11 let (11,7 %). Také ve všech zkoumaných ročnících nejvíce dětí ochutnalo svou první cigaretu ve věku 8-11 let (3. ročník 14,3 %, 4. ročník 7,7 %, 5. ročník 12,8 %). Při rozdělení respondentů na pohlaví jsme v *Tabulce 12.1* a v *Tabulce 12.2* zjistili, že dívky i chlapci ochutnali cigaretu poprvé v 8-11 letech (dívky 7,8 %, chlapci 15,6 %). I chlapci ve všech ročnících ochutnali svou první cigaretu mezi 8-11 lety (3. ročník 23,5 %, 4. ročník 10,0 %, 5. ročník 14,8 %). Dívky ve 3. ročníku nejvíce volily 8-11 let, ve 4. ročníku se procentuálně shoduje 8-11 let (5,3 %) a 6-7 let (5,3 %). V 5. ročníku dívky opět nejvíce volily možnost 8-11 let (10,0 %).

V dotazníku respondenti odpovídali i na otázku, kde cigaretu kouřili poprvé. Dle *Tabulky 13*, nejvíce respondentů kouřilo venku s kamarády (10,9 %). Tento fakt se potvrdil i ve všech zkoumaných ročnících (3. ročník 14,3 %, 4. ročník 7,7 %, 5. ročník

10,6 %). V *Tabulce 13.2* zjišťujeme, že i chlapci nejčastěji ochutnali cigaretu poprvé venku s kamarády (17,2 %) a to i ve 3. ročníku (29,4 %), ve 4. ročníku (10,0 %), v 5. ročníku (14,8 %). Kdežto v *Tabulce 13.1* zjišťujeme, že dívky ochutnaly cigaretu poprvé procentuálně stejně často jak venku s kamarády (4,7 %), tak i jinde (4,7 %). U této možnosti dívky odpovídaly na návštěvě. Také ve 3. ročníku dívky nejvíce odpovídaly možností jinde (8,0 %). Ve 4. ročníku dívky zkusily cigaretu poprvé stejně často venku s kamarády (5,3 %) jako někde jinde (5,3 %). V 5. ročníku nejvíce dívek kouřilo cigaretu poprvé venku s kamarády (5,0 %).

V dotazníkovém šetření nás dále zajímala otázka, s kým respondenti kouřili cigaretu poprvé. Z *Tabulky 14* vyplývá, že nejvíce respondentů ochutnalo první cigaretu s kamarády (9,2 %). Tento fakt platí i ve 3. ročníku (13,6 %). Ve 4. ročníku se však tato odpověď procentuálně shoduje s odpovědí se sourozencem (2,6 %), s rodiči (2,6 %), s někým jiným (2,6 %). V 5. ročníku opět respondenti kouřili poprvé nejvíce s kamarády (10,6 %). *Tabulka 14.1* a *Tabulka 14.2* dokazuje, že i chlapci kouřili cigaretu poprvé nejčastěji s kamarády (15,4 %), kdežto dívky s rodiči (4,6 %). Jestliže se u pohlaví zaměříme na ročníky, zjistíme, že ve 3. ročníku chlapci nejvíce uváděli s kamarády (27,8 %), dívky ve stejné procentuální míře uvedly s kamarády (3,8 %), spolužáky (3,8 %), rodiči (3,8 %) či s někým jiným (3,8 %). Ve 4. ročníku chlapci uváděli, že první cigaretu ochutnali s kamarády (5,0 %) či s někým jiným (5,0 %), dívky uváděly se sourozencem (5,3 %) nebo s rodiči (5,3 %). V 5. ročníku kouřilo nejvíce chlapců poprvé ve společnosti kamarádů (14,8 %), dívky poprvé kouřily ve společnosti kamarádů (5,0 %) a rodičů (5,0 %).

Dále nás také zajímala otázka, zda respondentům napoprvé cigareta chutnala. Podle *Tabulky 15*, většině respondentů cigareta napoprvé nechutnala (16,4 %). Tento fakt se potvrdil i u všech ročníků (3. ročník 26,2 %, 4. ročník 10,3 %, 5. ročník 12,8 %). Když se zaměříme na pohlaví v *Tabulce 15.1* a v *Tabulce 15.2*, zjistíme, že i zde většině žáků napoprvé cigareta nechutnala (dívky 10,9 %, chlapci 21,9 %). Toto se potvrdilo u pohlaví i v jednotlivých ročnících (3. ročník dívky 12,0 %, chlapci 47,1 %, 4. ročník dívky 10,5 %, chlapci 10,0 %, 5. ročník dívky 10,0 %, chlapci 14,8 %).

V dotazníkovém šetření nás také zajímala otázka, zda respondentům byla někdy nabízena droga. Z *Tabulky 19* vyplývá, že 87,0 % z respondentů se s tímto nesetkalo. V jednotlivých ročnících se také většina respondentů s tímto nesetkala (3. ročník 80,0 %, 4. ročník 89,7 %, 5. ročník 91,5 %). Z *Tabulky 19.1* a z *Tabulky 19.2* se dozvídáme,

že ani vzhledem k pohlaví většině droga nabízena nebyla (dívky 90,8 %, chlapci 83,3 %). Když se zaměříme na ročníky, opět většině drogy nikdo nenabízel. Ve 3. ročníku 80,8 % dívek a 78,9 % chlapců drogu nikdo nenabízel. Ve 4. ročníku tomu tak bylo u dívek v 94,7 %, u chlapců v 85,0 %. V 5. ročníku drogu nikdo nenabízel 100 % dívek a 85,2 % chlapců.

V dotazníkovém šetření nás zajímalo, zda respondenti vědí, co jsou to drogy, nebo o nich mají alespoň určitou představu. Proto tato položka byla otevřená. V *Tabulce 21* se dozvídáme, že nejvíce respondentů uvádělo *Fakta*, průměrně 0,62 respondentů. Ve 3. ročníku fakty průměrně odpovídalo 0,62 respondentů, v 5. ročníku 0,74 respondentů. Jen ve 4. ročníku respondenti průměrně nejčastěji odpovídali prostředky (0,77). Jestliže se zaměříme na jednotlivá pohlaví, v *Tabulce 21.1* a v *Tabulce 21.2* vidíme, že dívky průměrně nejvíce odpovídaly fakty (0,67), u chlapců se však tato odpověď shodovala s prostředky (0,56). V ročnících u jednotlivých pohlaví byly výsledky velice vyrovnané. Dívky ve 3. ročníku průměrně nejvíce odpovídaly fakty (0,68), kdežto ve 4. ročníku průměrně stejně odpovídaly jak fakty (0,63), tak prostředky (0,63). V 5. ročníku nejčastěji odpovídaly opět fakty (0,70). Když se zaměříme na pohlaví chlapců, ve 3. ročníku průměrně nejvíce odpovídali prostředky (0,59), ve 4. ročníku tomu bylo také tak (0,90) a v 5. ročníku průměrně nejčastěji odpovídali fakty (0,78).

ZÁVĚR

Cílená prevence předcházející vzniku a rozvoji závislostí se zaměřuje již na děti zhruba od tří let věku. Rozvíjet by se měla začít již v domácím prostředí s následným pokračováním v mateřských, základních a dalších typech škol. Jak již však bylo uvedeno v úvodu této diplomové práce, odborných výzkumů, které by se zabývaly vznikem a rozvojem závislostí již na 1. stupni základních škol, je nedostatek.

Proto jsou tématem této diplomové práce některé aspekty závislostí na 1. stupni základních škol. Konkrétně pak alkohol, tabák a případně další drogy, s nimiž se mohli setkat nebo již mají zkušenost žáci 3., 4. a 5. ročníků základních škol.

Teoretická část je proto zaměřena na stručné shrnutí rizik spojených s užíváním alkoholu, tabáku a dalších drog. Dále vysvětluje vznik a rozpoznání závislosti na těchto látkách, ale i včasnou a cílenou prevenci, přičemž je důraz kladen na prevenci poskytovanou pedagogy základních škol ve spolupráci s rodinami a dalšími vhodnými institucemi. V celé teoretické části je pak čerpáno z odborných publikací a zjištění či závěrů erudovaných odborníků a lékařů, kteří se v problematice drogové závislosti dlouhodobě pohybují a jsou ve svém oboru uznávanými kapacitami. Je zcela zřejmé, že tato diplomová práce nemohla pojmut veškeré množství informací, zjištění, rad a pouček, které jsou k dispozici. Přesto její teoretická část obsahuje souhrn toho nejpodstatnějšího v uceleném bloku.

V praktické části je pak tato diplomová práce zaměřena na konkrétní zjištění míry zkušeností, které mají s alkoholickými a tabákovými výrobky, potažmo dalšími drogami či jinými návykovými látkami, žáci 3., 4. a 5. ročníků základních škol. Z výsledků výzkumu jsme se dozvěděli, že ze všech 128 respondentů již 107 z nich má zkušenost s alkoholem. S cigaretami má z celkového počtu respondentů zkušenost 24 žáků. Další podstatnou částí je také vyhodnocení zjištění, kde se žáci nejčastěji poprvé setkávají s návykovými látkami a v čí společnosti. Ukázalo se, že se tak nejčastěji děje v domácím prostředí za přítomnosti rodičů. První zkušenost s cigaretami ale respondenti získali venku ve společnosti kamarádů. Neméně důležité je také to, jaké mají žáci 3., 4. a 5. ročníků základních škol povědomí o nebezpečnosti a negativním působení návykových látek a kde je nejčastěji získávají.

I když byl průzkum v praktické části zaměřen pouze na úzký vzorek žáků 3., 4. a 5. ročníků dvou základních škol ve Zlínském kraji, můžeme si z jeho výsledků

vytvořit rámcový obrázek o tom, jak jsou již žáci 1. stupně základních škol ovlivněni návykovými látkami a drogovou problematikou obecně. Je zcela zřejmé, že žáci čelí negativním vjemům a vlivům souvisejícím s návykovými látkami jak ve školním prostředí mezi vrstevníky, tak zejména v rodině, která má často k užívání společností tolerovaných drog, jako jsou alkohol a tabák, benevolentní přístup, který přenáší také na děti. Je proto třeba, aby byla prevence upozorňující na škodlivost užívání návykových látek u žáků 1. stupně základních škol a také mladších i starších dětí, s ohledem na pozdější možný negativní vývoj, ještě razantnější. Je nutné, aby si sami pedagogové a další pracovníci, kteří se věnují výchově a vedení dětí uvědomili, že jsou svým svěřencům vzory a podle toho se také chovali. Je důležité, aby měly děti a žáci 1. stupně základních škol obecně vhodné vzory, ke kterým budou moci vzhlížet a u nichž jasně poznají nezdravost a celkovou nevhodnost užívání návykových látek.

Jakožto budoucí učitelka musím říci, že mne výsledky dotazníkového šetření mezi žáky 3., 4. a 5. ročníků základních škol v mnohém zaskočily, ale jindy také utvrdily v již získaných zkušenostech. Zarážející je pro mě skutečnost, že nejvíce poznatků o drogách a jiných návykových látkách mají žáci 1. stupně základních škol z televize. Tu rozhodně nepovažuji za vhodný zdroj informací o návykových látkách, neboť mnoho reklam prodejců alkoholických či tabákových výrobků, které jsou často i skrytě umístěny ve filmech, cílí svou kampaň již na žáky základních škol. Je proto třeba, aby se aktivní a smysluplná prevence, která poskytne žákům dostatečné množství informací o škodlivosti návykových látek, rozvíjela jak v rodinném prostředí, tak zejména ve školách. Zde je totiž riziko prvních experimentů a možného dalšího rozvoje užívání návykových látek největší, neboť mnoho žáků vidí například kouření nebo pití alkoholu, jako nejsnazší cestu začlenění se do party.

Věřím, že je tato diplomová práce kvalitním souhrnem informací, které jsou důležitým předpokladem vedoucím k zamezení vzniku a rozvoje závislostí u žáků základních škol a to také s ohledem na provedený průzkum, který poskytuje další důležité poznatky přímo z praxe. Doufám proto, že poslouží všem pedagogům, kteří se zaměřují na výchovu dětí a to zejména žáků 1. stupně základních škol a bude také vhodnou pomůckou, z níž by mohli čerpat i jejich rodiče.

SEZNAM LITERATURY

BRICHČÍN, Milan, HÁJEK, Jan, JEDLIČKA, Richard, et al. *Mládež - drogy - společnost*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, 1997. 160 s. *Studia paedagogica*; č. 21. ISSN 0802-4461.

ĎURIČ, Ladislav, Mária BRATSKÁ a kol. *Pedagogická psychológia: terminologický a výkladový slovník*. Vyd. 1. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľství, 1997. 459 s. ISBN 80-08-02498-4.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. vyd. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

HORYANSKÝ, Petr, KOPEČNÁ, Karla a NOVÁKOVÁ, Pavlína. *Koncepce protidrogové politiky ve Zlínském kraji na léta 2010-2014*. Zlínský kraj: Oficiální internetový portál Zlínského kraje [online]. c 2013 [cit. 2013-05-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-zlinsky.cz/docs/clanky/dokumenty/629/koncepce-drogove-problematiky2010-2014-1-.pdf>>.

HRUBÁ, Drahoslava. *Aby vaše dítě nekouřilo*. Praha: Liga proti rakovině, 2008. 18 s.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

ILLES, Tom. *Děti a drogy: fakta, informace, prevence*. 2., upr. vyd. Praha: ISV, 2002. 55 s. ISBN 80-85866-50-1.

KALINA, Kamil a kol. *Drogy a drogové závislosti 1: Mezioborový přístup*. Vyd. 1. Praha: Úřad vlády České republiky, 2003. 319 s. ISBN 80-86734-05-6.

MEČÍŘ, Jan. *Zneužívání alkoholu a nealkoholových drog u mládeže*. Vyd. 1. Praha: Avicenum, 1990. 156 s.

NEŠPOR, Karel. *Metodika prevence ve školním prostředí*. Praha: Fontis pro MŠMT, 2003. Dostupné z WWW: <<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.drnespor.eu%2Fmeto1.doc&ei=Bf-sUdmZNomI4gTrhoGwBQ&usg=AFQjCNGhp52gJyJwY42PS0C-aGveQA8Y7A&bvm=bv.47244034,d.bGE>>.

NEŠPOR, Karel. *Příručka pro život ve 21. století*. Praha: Sportpropag, 2004. 59 s. Dostupné z WWW: <<http://www.drnespor.eu/addictcz.html>>.

NEŠPOR, Karel. *Zůstat střízlivý: praktické návody pro ty, kteří mají problém s alkoholem, a jejich blízké*. Vyd. 1. Brno: Host, 2006. 115 s. Dostupné z WWW: <<http://www.drnespor.eu/addictcz.html>>.

NEŠPOR, Karel a Hana PROVAZNÍKOVÁ. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami: pro rodiče a pedagogy*. 3., rozš. vyd. Praha: Fortuna, 1999. 54 s. ISBN 80-7071-123-X.

NEŠPOR, Karel a Marie MÜLLEROVÁ. *Jak přestat brát (drogy): svépomocná příručka*. 3., rozš. vyd. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2006. 151 s. Dostupné z WWW: <<http://www.drnespor.eu/addictcz.html>>.

NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat*. 2., rozš. vyd. Praha: Sportpropag, 1994. 159 s.

NEŠPOR, Karel a Ladislav CSÉMY. *„Průchozí“ drogy: co by měli vědět rodiče a další dospělí, kteří se starají o děti a dospívající*. Vyd. 1. Praha: Fortuna, 2002. 28 s. ISBN 80-7071-198-1.

NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Hana PERNICOVÁ. *Jak předcházet problémům s návykovými látkami na základních a středních školách: příručka pro pedagogy*. Praha: Sportpropag, 1996. 156 s.

NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Hana PERNICOVÁ. *Problémy s návykovými látkami ve školním prostředí: časná a krátká intervence*. Praha: Sportpropag, 1998. 104 s.

NEŠPOR, Karel, Ladislav CSÉMY a Hana PERNICOVÁ. *Zásady efektivní primární prevence*. Praha: Sportpropag, 1999. 40 s. Dostupné z WWW: <<http://www.drnespor.eu/addictcz.html>>.

NOVÁK, Miroslav a kol. *O kouření*. Vyd. 1. Praha: Avicenum, 1980. 163 s.

NOVOTNÁ, Jana a kol. *Drogové závislosti včetně alkoholu*. Vyd. 1. Brno: Institut pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků, 1989. 144 s. ISBN 80-7013-005-9.

NOŽINA, Miroslav. *Svět drog v Čechách*. Vyd. 1. Praha: Koniasch Latin Press, 1997. 348 s. ISBN 80-85917-36-X.

PALČOVÁ, Alena, BOROVIČKOVÁ, Jaroslava, PAVLOVSKÝ, Pavel, et al. *Terminologický slovník z oblasti alkoholu a drog*. Vyd. 1. Praha: Psychiatrické centrum, 2000. 80 s. ISBN 80-85121-08-5.

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 – je uveden počet dívek a chlapců v jednotlivých ročnících</i>	43
<i>Tabulka 2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 3 (Ochutnal/a jsi alkohol?)</i>	45
<i>Tabulka 2.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 3 (Ochutnal/a jsi alkohol?)</i>	45
<i>Tabulka 2.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 3 (Ochutnal/a jsi alkohol?)</i>	45
<i>Tabulka 3 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 4 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?)</i>	46
<i>Tabulka 3.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 4 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?)</i>	46
<i>Tabulka 3.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 4 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?)</i>	47
<i>Tabulka 4 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 5 (Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?)</i>	48
<i>Tabulka 4.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 5 (Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?)</i> ...	48
<i>Tabulka 4.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 5 (Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?)</i> ...	48
<i>Tabulka 5 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 6 (Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?)</i>	50
<i>Tabulka 5.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 6 (Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?)</i>	50
<i>Tabulka 5.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 6 (Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?)</i>	50
<i>Tabulka 6 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 7 (S kým jsi poprvé pil/a alkohol?(Možnost více odpovědí.))</i>	52
<i>Tabulka 6.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 7 (S kým jsi poprvé pil/a alkohol?(Možnost více odpovědí.))</i>	52
<i>Tabulka 6.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 7 (S kým jsi poprvé pil/a alkohol?(Možnost více odpovědí.))</i>	52
<i>Tabulka 7 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 8 (Chutnal ti napoprvé alkohol?)</i>	54

<i>Tabulka 7.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 8 (Chutnal ti napoprvé alkohol?)</i>	54
<i>Tabulka 7.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 8 (Chutnal ti napoprvé alkohol?)</i>	54
<i>Tabulka 8 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 9 (Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?)</i>	55
<i>Tabulka 8.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 9 (Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?)</i>	55
<i>Tabulka 8.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 9 (Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?)</i>	56
<i>Tabulka 9 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 10 (Piješ alkohol v současné době?)</i>	57
<i>Tabulka 9.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 10 (Piješ alkohol v současné době?)</i>	57
<i>Tabulka 9.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 10 (Piješ alkohol v současné době?)</i>	57
<i>Tabulka 10 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 11 (Piješ alkohol v současné době pravidelně?)</i>	58
<i>Tabulka 10.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 11 (Piješ alkohol v současné době pravidelně?)</i>	59
<i>Tabulka 10.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 11 (Piješ alkohol v současné době pravidelně?)</i>	59
<i>Tabulka 11 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 12 (Kouřil/a jsi někdy cigaretu?)</i>	60
<i>Tabulka 11.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 12 (Kouřil/a jsi někdy cigaretu?)</i>	60
<i>Tabulka 11.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 12 (Kouřil/a jsi někdy cigaretu?)</i>	61
<i>Tabulka 12 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 13 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?)</i>	62
<i>Tabulka 12.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 13 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?)</i>	62
<i>Tabulka 12.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 13 (V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?)</i>	62
<i>Tabulka 13 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 14 (Kde jsi poprvé kouřil/a?)</i>	63
<i>Tabulka 13.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 14 (Kde jsi poprvé kouřil/a?)</i>	64

<i>Tabulka 13.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 14 (Kde jsi poprvé kouřil/a?)</i>	64
<i>Tabulka 14 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 15 (S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu? (Možnost více odpovědí.))</i>	65
<i>Tabulka 14.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 15 (S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu? (Možnost více odpovědí.))</i>	66
<i>Tabulka 14.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 15 (S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu? (Možnost více odpovědí.))</i>	66
<i>Tabulka 15 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 16 (Chutnala ti napoprvé cigareta?)</i>	68
<i>Tabulka 15.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 16 (Chutnala ti napoprvé cigareta?)</i>	68
<i>Tabulka 15.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 16 (Chutnala ti napoprvé cigareta?)</i>	68
<i>Tabulka 16 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 17 (Kouříš cigarety v současné době?)</i>	69
<i>Tabulka 16.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 17 (Kouříš cigarety v současné době?)</i> ...	69
<i>Tabulka 16.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 17 (Kouříš cigarety v současné době?)</i> ...	70
<i>Tabulka 17 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 18 (Kouříš cigarety v současné době pravidelně?)</i>	71
<i>Tabulka 17.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 18 (Kouříš cigarety v současné době pravidelně?)</i>	71
<i>Tabulka 17.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 18 (Kouříš cigarety v současné době pravidelně?)</i>	71
<i>Tabulka 18 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 19 (Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?)</i>	73
<i>Tabulka 18.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 19 (Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?)</i>	73
<i>Tabulka 18.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 19 (Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?)</i>	73

Tabulka 19 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 20 (Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.))	74
Tabulka 19.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 20 (Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.))	75
Tabulka 19.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 20 (Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.))	75
Tabulka 20 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 2 (Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?)	77
Tabulka 20.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 2 (Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?)	77
Tabulka 20.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 2 (Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?)	77
Tabulka 21 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?)	79
Tabulka 21.1 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?)	79
Tabulka 21.2 – jsou uvedeny výsledky k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?)	79

SEZNAM ZKRATEK

AIDS	Acquired Immune Deficiency Syndrome (syndrom získaného selhání imunity)
FAS	Fetální alkoholový syndrom
HIV	Human Immunodeficiency Virus (virus lidské imunitní nedostatečnosti)
LSD	lysergamid
MDMA	extáze
ZŠ	základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Dotazník pro žáky	103
Příloha č. 2: Odpovědi k tabulkám č. 21, 21.1, 21.2	107

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Dotazník pro žáky

DOTAZNÍK

Milí žáci,

jmenuji se Jana Adámková a jsem studentkou 5. ročníku oboru Učitelství pro 1. stupeň ZŠ, na Univerzitě Palackého v Olomouci, Pedagogické fakultě. Chtěla bych vás poprosit o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci s názvem Některé aspekty závislostí na 1. stupni základní školy.

Dotazník je ANONYMNÍ, proto se nikam nepodepisujte.

Postup při vyplňování dotazníku je jednoduchý. Zakroužkujte vždy jednu odpověď

Např. *Máš rád/a čokoládu?*

- a) ano
- b) ne

nebo odpověď vypište na vymezené místo.

Např. *Jakou čokoládu máš nejraději?*

Mléčnou

U odpovědí, kde místo na vypsání vymezeno není, prosím nic nedopisujte.

Jsem: a) chlapec
b) dívka

Kolik máš let? a) 8 let
b) 9 let
c) 10 let
d) 11 let

Do jaké třídy chodíš? a) do 3.
b) do 4.
c) do 5.

1. Co si myslíš, že jsou drogy?

---

2. Kde ses nejvíce dozvěděl/a o drogách?

- a) od rodičů
- b) z výuky ve škole
- c) od spolužáků
- d) od sourozenců
- e) z televize
- f) z internetu
- g) jinde (uveď kde) _____

3. Ochutnal/a jsi alkohol?

- a) ano
- b) ne

Pokud jsi na předchozí otázku č. 3 odpověděl/a ano, pokračuj otázkou č. 4. Pokud jsi odpověděl/a ne, přejdi na otázku č. 12.

4. V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a alkohol?

- a) do 3 let
- b) 4-5 let
- c) 6-7 let
- d) 8-11 let

5. Jaký alkohol jsi poprvé ochutnal/a?

- a) pivo
- b) víno
- c) slivovici
- d) jiný (uveď jaký) _____

6. Kde jsi alkohol ochutnal/a poprvé?

- a) Doma
- b) V restauraci, hospodě
- c) Venku s kamarády
- d) Jinde (uveď kde?) _____

7. S kým jsi poprvé pil/a alkohol? (Možnost více odpovědí.)

- a) s kamarády
- b) se spolužáky
- c) se sourozencem
- d) s rodiči
- e) s někým jiným (uveď s kým) _____

8. Chutnal ti napoprvé alkohol?

- a) ano
- b) ne

9. Bylo ti z alkoholu napoprvé špatně?

- a) ano
- b) ne

10. Piješ alkohol v současné době?

- a) ano
- b) ne

11. Piješ alkohol v současné době pravidelně?

- a) ano
  - 1.) denně
  - 2.) jednou za týden
  - 3.) jednou za měsíc
  - 4.) méně často
- b) ne

12. Kouřil/a jsi někdy cigaretu?

- a) ano
- b) ne

Pokud jsi na předchozí otázku č. 12 odpověděl/a ano, pokračuj otázkou č. 13. Pokud jsi odpověděl/a ne, přejdi na otázku č. 19.

13. V kolika letech jsi poprvé ochutnal/a cigaretu?

- a) do 3 let
- b) 4-5 let
- c) 6-7 let
- d) 8-11 let

14. Kde jsi poprvé kouřil/a?

- a) Doma
- b) V restauraci, hospodě
- c) Venku s kamarády
- d) Jinde (uveď kde?) _____

15. S kým jsi poprvé kouřil/a cigaretu? (Možnost více odpovědí.)

- a) s kamarády
- b) se spolužáky
- c) se sourozencem
- d) s rodiči
- e) s někým jiným (uved' s kým) _____

16. Chutnala ti napoprvé cigareta?

- a) ano
- b) ne

17. Kouříš cigarety v současné době?

- a) ano
- b) ne

18. Kouříš cigarety v současné době pravidelně?

- a) ano
  - 1.) denně
  - 2.) jednou za týden
  - 3.) jednou za měsíc
  - 4.) méně často
- b) ne

19. Vyzkoušel/a jsi někdy jinou návykovou látku než je alkohol nebo cigareta?

- a) ano (napiš kterou) _____
- b) ne

20. Nabízel ti někdo drogu? (Možnost více odpovědí.)

- a) ano (vyber)
  - 1.) žák/yně ze školy
  - 2.) kamarád/ka ze školy
  - 3.) kamarád/ka z jiné školy
  - 4.) příbuzní
  - 5.) cizí člověk
- b) ne

Děkuji ti, žes mi odpovéděl!

Příloha č. 2: Odpovědi k tabulkám č. 21, 21.1, 21.2

Tabulka odpovědí k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?) – 3. ročník, dívky

Dívky				
3. ročník				
Fakta	Prostředky	Emoce	Špatné příklady	Neví
Může se na ně umřít.	tabletky	nechutné látky	Nějaké kuličky, které se píchají do kůže.	neví
Lidé z nich omdlévají.	cigarety		Škodlivá umělá látka.	neví
Lidé jsou z nich opilí.	prášky		Jsou zakázané.	neví
Látka, která škodí zdraví.	marihuana			neví
Drogy jsou nebezpečné.	jehly s kokainem			
Látka, která způsobuje "přenos do jiného světa".	prášky			
Drogy škodí tělu.	prášky			
Špatně se z nich dýchá.	škodlivé návykové prášky			
Unavují lidi.	prášky			
Návyková látka, která ubližuje lidem, a když je silná, může člověka i zabít.	prášky			
Látky, na které se může i umřít, pokud s tím nezačneme něco dělat.	léky ve velkém množství			
Berou se v různých podobách.	prášky			
Škodí zdraví.				
Lidé jsou na nich závislí.				
Když někdo kouří.				
Když si píchá injekci a pije.				
Způsobují rakovinu.				

Tabulka odpovědí k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?) – 3. ročník, chlapci

Chlapci				
3. ročník				
Fakta	Prostředky	Emoce	Špatné příklady	Neví
Když drogu ochutnáme, tak je dobrá a pak se po ní budeme cítit úplně dobře.	cigarety	Jsou hnusné.	Člověk je divný a nadržený.	neví
Zabíjí.	prášky			
Zabíjí.	prášky			
Návyková látka, která dokáže i zabít.	prášky			
Nejde s tím přestat.	cigarety			
Škodí tělu.	drogy v injekcích			
Jsou smrtelně nebezpečné.	cigarety			
Škodí zdraví a může z toho být i rakovina.	alkohol			
Mohou zabíjet.	léky			
	nebezpečné prášky			

Tabulka odpovědí k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?) – 4. ročník, dívky

Dívky				
4. ročník				
Fakta	Prostředky	Emoce	Špatné příklady	Neví
Prášky, na které si zvyknu a pak je chci pořád.	prášky	blbost		
Nebezpečná látka.	kokain	hnusné látky		
Zakázané látky.	cigarety			
Můžeme z nich i umřít.	heroin			
Návyková látka, která může i zabíjet.	cigarety			
Lidé si na ni navyknu a může jim to nějak ublížit.	prášky			
Látka, která mění lidi.	cigarety			
Škodlivá látka.	marihuana			
Omamné látky.	kokain			
Omamné látky.	pilule			
Návyková látka.	nějaký lék			
Drogy jsou návykové.	látky v injekcích			

Tabulka odpovědí k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?) – 4. ročník, chlapci

Chlapci				
4. ročník				
Fakta	Prostředky	Emoce	Špatné příklady	Neví
Návykové látky.	prášky	zlá věc	hnusné jídlo	neví
Drogy jsou nebezpečné.	bílý prášek			neví
Škodí zdraví.	nikotin			neví
Když si je dáš jednou, tak už nemůžeš přestat.	hašiš			Neví
Škodlivé látky, které způsobují závislost.	extáze			
Marihuana, tu dospělí kouří a pak je dospělým blbě a motá se jim hlava.	cigarety			
	prášek			
	prášky			
	marihuana			
	cigarety			
	marihuana			
	"tráva"			
	cigarety			
	"tráva"			
	cigarety			
	marihuana			
	marihuana			
	bílý prášek			

Tabulka odpovědí k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?) – 5. ročník, dívky

Dívky				
5. ročník				
Fakta	Prostředky	Emoce	Špatné příklady	Neví
Drogy lidem velmi škodí. Jsou na nich pak závislí a utrácí za ně peníze.	marihuana	Hnusné věci, které by neměl nikdo používat, ale někteří, s odpuštěním, blbci, si ho píchají. Já bych drogy zrušila.	Látky, které, když se spojí s kouřem a člověk se jich nadýchá, není potom při smyslech.	neví
Někteří lidé si je stříkají do krve.	kokain	Drogy jsou hnus a škodí zdraví.		neví
Návyková látka, po které jsou lidé blbí, hrubí, násilní a ťululum.	marihuana			
Škodlivé látky.	škodlivé prášky			
Smrtné léky, návykové druhy drog.	rostliny			
Když poprvé ochutnáš, tak budeš chtít už pořád. A lidi se z toho moc nedostanou.	cigarety			
Návyková látka.	píchání si škodlivých látek			
Návyková látka.	šňupání			
Droga je vysoce návyková látka narkomanů, kteří ji začali užívat. Závislosti se většinou nezbaví.				
Lidé jsou na nich závislí.				
Po požití umožní člověku pocit lehkosti.				
Lidé si je berou, aby zapomněli na všechno zlé.				
Když drogu někdo ochutná, tak je na nich potom závislý.				
Návyková látka, která škodí zdraví.				

Tabulka odpovědí k otázce č. 1 (Co si myslíš, že jsou drogy?) – 5. ročník, chlapci

Chlapci				
5. ročník				
Fakta	Prostředky	Emoce	Špatné příklady	Neví
Návyková látka.	Prášky	svinstvo		neví
Zabíjí lidi.	Marihuana	Jsou hrozné.		neví
Zfetování.	"tráva"	svinstvo		neví
Zabíjí lidi.	Marihuana	svinstvo		
Lidé, když je ochutnají, tak už nemůžou přestat, říká se tomu závislost.	Cigarety	nejhorší věc na světě		
Můžeme z toho dostat různé nemoci, ze kterých můžeme zemřít.	Prášky	hnus		
Návyková látka.	Prášky	humus		
Droga může vzniknout větší konzumací alkoholu.	Prášek			
Škodlivé látky, které bychom neměli používat.				
Návykové látky, které člověku škodí.				
Návykové látky.				
Lidé, kteří je užijí, chtějí pořád víc a kvůli tomu kradou.				
Návyková škodlivá látka.				
Ničí život.				
Nebezpečná látka, kterou berou feťáci.				
Drogy jsou chemicky nebo přírodně vytvořené přípravky, které daná osoba požije. Navozují pocit blaha a bezstarostnosti.				
Myslíme si, že nám pomáhají, ale ony nám škodí.				
Látka, která je hodně škodlivá.				
Látka, která škodí lidem.				
Nepovolené látky ovlivňující naše zdraví.				
Škodlivá návyková látka.				

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Adámková
Katedra:	Katedra psychologie a patopsychologie
Vedoucí práce:	PhDr. Pavel Dařílek, CSc.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Některé aspekty závislostí na 1. stupni ZŠ
Název v angličtině:	Some aspects of addiction at primary schools
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na problematiku některých aspektů závislostí na 1. stupni ZŠ. V teoretické části se věnuje problematice závislosti, drog a prevence jak z obecného hlediska, tak se zaměřením na žáky 1. stupně ZŠ. Dále se diplomová práce zabývá problematikou alkoholu a tabákových výrobků. V empirické části je práce především zaměřena na průzkum zkušeností žáků 3., 4. a 5., ročníků základní školy s alkoholem a cigaretami.
Klíčová slova:	závislost, druhy závislostí, drogy, alkohol, cigarety, prevence
Anotace v angličtině:	The diploma thesis is focused on a problem area of some aspects of various addictions at primary schools. The theoretical part deals with the problem of addictions, drugs and the prevention, both from the general point of view as well as the concentration on the primary school pupils. Further on, the diploma thesis deals with the alcohol and tobacco products issue. The empirical part primarily focuses on the research among the third, fourth and fifth grade primary school pupils and their experience with alcohol and drugs.
Klíčová slova v angličtině:	addiction, types of addictions, drugs, alcohol, cigarettes, prevention
Přílohy vázané v práci:	Dotazník pro žáky Odpovědi k tabulkám 21, 21.1, 21.2
Rozsah práce:	112 stran
Jazyk práce:	Český